

S. Szabó Ferenc **múzeumigazgató 1948 - 1957**

S. Szabó Ferenc (1912) agrármérnök, tanár, politikus. Kecskeméti és orosházi tanárként kezdte pályáját. 1939-től tagja volt a Parasztpártnak, 1944-ben Orosházán létrehozta a Nemzeti Parasztpárt helyi szervezetét, tagként részt vett az orosházi Nemzeti Bizottság munkájában, ahonnan az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe delegálták.

1944. december 23-án a Földművelésügyi Minisztérium államtitkárává nevezték ki. Ebben a minőségében fontos szervezési munkát végzett az élet megindulása, a háború által szétzilált mezőgazdaság oktatási és intézményi rendszerének helyreállítása, fejlesztése terén. 1945-1947 között országgyűlési képviselő volt.

1948-1957 között a Mezőgazdasági Múzeum főigazgatójaként működött. Az intézményben is nevéhez fűződik a háborús károk felszámolása, a múzeum rendjének újjászervezése, jelenlegi helyén, a Vajdahunyadvárban maradásának elérése.

1956-ban részt vett a Nemzeti Parasztpárt újjáalakításában, annak főtítkárhelyettese volt.

1957 után az Országos Mezőgazdasági Könyvtár főmunkatársa, 1962-től a Természetvédelmi Hivatal osztályvezetője, majd 1968-1972 között elnökhelyettese lett.

1972-es nyugdíjazása után 1976-ig a Fővárosi Állatkert tanácsadójaként működött.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa Környezetvédelmi Bizottságának elnöki tisztjén és az MTA Tihanyi Biológiai Intézetének tudományos tanácsadójaként egyik megteremtője a hazai természet-és környezetvédelmi társadalmi mozgalmaknak.

1993-ban a Kertészeti-és Élelmiszeripari, 1995-ben a Gödöllői Agrártudományi Egyetem tiszteletbeli doktorává avatta.

Életének 94. évében járva elhatározta, hogy a működéséhez kapcsolódó irathagyatéka és könyvtára megőrzését közgyűjteményre bizza - a család, így fia, dr. S. Szabó Péter ügyvéd egyetértésével és támogatásával. A Szabó Róbert történész által rendszerezett irat-együttes kiemelkedően érdekes korszakot ölel fel, múzeum- és agrártörténeti (politikai, társadalomtörténeti) szempontból felbecsülhetetlen eszmei értéket képvisel. Az adományozott könyvek a múzeum könyvtárának állományát, főként a folyóiratok hiányzó számainak pótlásával, s az 1930-40-es évekből származó agrárszakirodalommal gazdagították. Az értékes archív fotók és a kitüntetések múzeumunk fotógyűjteményét illetőleg Numizmatikai Gyűjteményének anyagába kerültek.

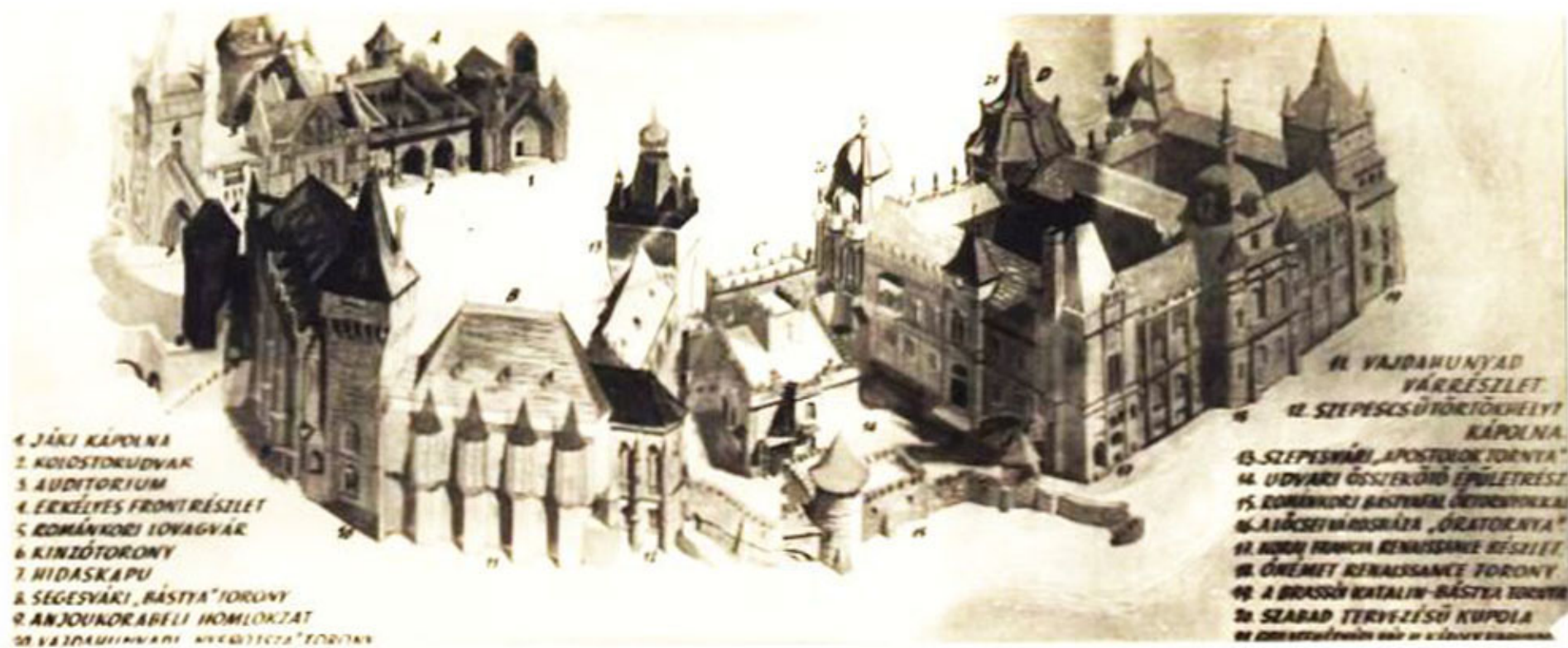
S. Szabó Ferenc 2010. október 23-án, életének 98. évében elhunyt. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 2010. november 16-án ünnepélyes búcsúztatót tartott, és mély tiszteletadással emlékezett meg múzeumi tevékenységéről.

**A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉSE 1945.-51. ÉVEKRŐL.**

- 1. JÁKI KÁPOLNA
- 2. KOLOSTORUDVAR
- 3. AUDITORIUM
- 4. ERKÉLYES FRONTRÉSZLET
- 5. ROMÁNKORI TOVAGVÁR
- 6. KINZÓTORONY
- 7. HIDASKÁPU
- 8. SEGESVÁRI „BÁSTYA” TORONY
- 9. ANJOUKORABELI HOMLOKZAT
- 10. VAJDAHUNYADI „KÉK” TORONY

- 11. VAJDAHUNYAD VÁRRÉSZLET
- 12. SZEPESCSÜTÖRTÖNYHELYT KÁPOLNA
- 13. SZEPESVÁRI „APOSTOLOK TORONYA”
- 14. UDVARI ÖSSZEKÖTŐ ÉPÜLETREZS
- 15. ROMÁNKORI BASTYAIK ÖRTÖNYHELYT
- 16. A JÓZSEF HÁRSZÁRA „ÓRATORNYA”
- 17. KÖRÜLÍRŐ RENAISSANCE RÉSZLET
- 18. ÖRÉMET RENAISSANCE TORONY
- 19. A BRASSÓ KATALIN-BÁSTYA TORONY
- 20. SZABAD TERVEZÉSŰ KUPOLA
- 21. BASTYAIK ÖRTÖNYHELYT

A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
ALAPRAJZA

Építész
P. ...
1911

Miután a Mezőgazdasági Múzeum a felszabadulás után hosszú ideig a lét és nem lét bizonytalansága között ingadozott abban az Intézet rendeltetésének megfelelő tudományos munka mind a legutóbbi időnkig nem folyhatott.

Ezerkilencszázötvenben jutott odáig a Múzeum újjáépítése, hogy már muzeológiai munkára is sor kerülhetett, de valószínűleg csak az 1951. év az első teljes esztendő, amikor az Intézet és annak dolgozói minden figyelmüket a Múzeum rendeltetészerű helyreállítására fordíthatták és fordították is.

Ilyen körülmények között az évi zárójelentések láncolata már csak azért sem alkalmas az elmúlt 7 esztendő intézeti eseményeinek regisztrálására, mivel ilyen jelentések az elmúlt évekről jórészt nem is készültek.

Ezt az első, teljes értékű évről adandó jelentést szeretném tehát annyira kiszélesíteni, hogy az az 1951. év munkájáról szóló beszámolón túl, az Intézet felszabadulás utáni történelméről is vázlatos képet nyújtson.

Annál is inkább ezt a z utat kell követnem, mert az utolsó év teljesítményeinek helyes értékelése a Múzeum régebbi múltjának és az utóbbi évek eseményeinek ismerete nélkül aligha volna lehetséges.

Bevezetőül had idézzem hát a Múzeumról a közelmúltban adott egyik jelentés néhány bekezdését:

"A Mezőgazdasági Múzeum közelmúltban megnyitott kiállításai a világszerte ismert magyar tudományos intézetnek a felszabadulás utáni első lépései az újjáépítés terén.

A Mezőgazdasági Múzeum alapítása óta /1896/ az agrár vonatkozású régiségek és az aktuális mezőgazdasági kérdések és feladatok bemutatásának sajátos keverékét nyújtotta.

A rendkívüli bőséggel felhalmozott anyag a Vajdahunyadvár romantikus architektúrájának keretében igen érdekes, ha

nem is túl értelmes látnivaló volt.

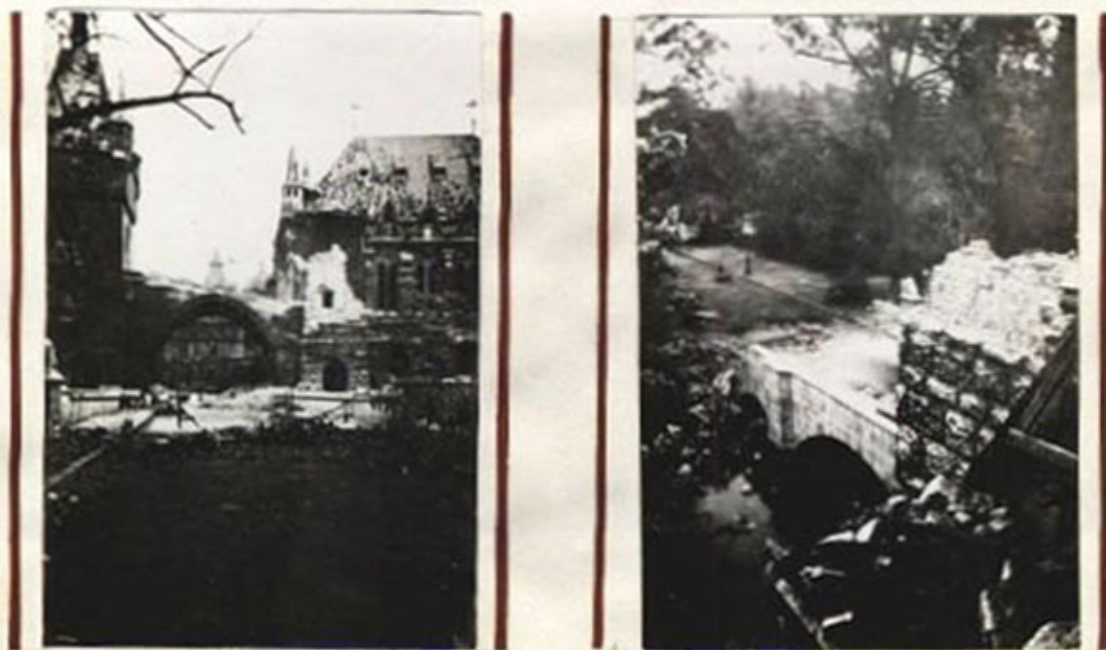
A kizárólag dekoratív szempontok szerint összehalmozott muzeális és kiállítási anyag ugyanis a rendezés egységes és logikus szellemének hiánya miatt mindég csak a tárgyak zavaros halmaza maradt.

Fennállása folyamán a Múzeumot többször is átrendezték, de a feudál-kapitalista gazdasági rendben egyre nagyobb feszültséggel jelentkező ellentmondások a fent említett rendezési elvtelenséggel párosulva sohasem tudták az Intézetet a régi rendszer igazán jó fegyverévé tenni.

A logikai összefüggések keresgélésére a múltban egyébként sem igen szoktatott nagyközönség, így az egyes tárgyak érdekességében gyönyörködve szerette meg a Mezőgazdasági Múzeumot és így vált az fennállásának fél évszázada alatt bel- és külföld előtt egyaránt híressé."

A náci megszállás és a háború, a kitett fekvésű Intézetet igen megrongálta és anyagának egy részét el is pusztította.

Az alábbiakban csatolok néhány felvételt, mely a Múzeum háborús pusztulását mutatja be:

10
3
A háborus pusztulásból megmaradt gyűjtemény azonban még mindig jelentős értéket képviselt, ha kellő gondossággal és szakszerűséggel azonnal megindult volna az anyag megmentésére és karbatételére irányuló munka.

Az Intézet vezetésében azonban közvetlenül a felszabadulás után igen nagy zavarok és zökkenők mutatkoztak és így az Intézet újjáépítése egyre később.

dr. Badics József régi igazgató 1945. tavaszán bekövetkezett halálával az Intézet átmenetileg vezető nélkül maradt.

A Földművelésügyi Minisztériumból 1945. után az újjáépítés megszervezésére kiküldött miniszteri biztosok megbízásukat pedig sokkal inkább deportálásnak tekintették, semhogy az újjáépítés érdekében, de különösen a tudományos anyag megmentése terén eredményeket érhettek volna el.

Az igazgatással később megbízott dr. Toborffy Géza is mindössze annyit tudott az újjáépítés terén elérni, hogy a külsőleg is igen megrongálódott épület tetőzetét az 1946. és 47.-évek folyamán a F.M. kísérletügyi főosztálya által biztosított hitelekkel helyreállította és a legsürgősebb állagmegóvásokat elvégeztette.

Az alábbi képek az Intézet helyreállított tetőzetét mutatják be:

Az épület mentésnek ez a kétségtelenül nagyjelentőségű eredménye is azonban csak úgy születhetett meg, hogy az építkezések ellenőrzésére Hajós Alfréd neves magyar építész sikerült a minisztériumnak megnyernie, aki mint a Vajdahunyad épületcsoport építőjének, Alpár Ignácnak tanítványa és munkatársa, e műemlékjellegű épületcsoport megmentését szívének tekintette.

Az ő fáradhatatlan és értékes közreműködésének eredménye, hogy 1946-47. években az épület állaga - elsősorban a tetőzet helyreállításával - biztosított.

Hajós Alfréd nagy úgyszeretetével és szakmai tapasztalásával párosult közreműködése ma is a legfőbb biztosítéka, hogy a fővárosnak ez a műörténeti vonatkozásokban oly gazdag épülete ismét eredeti szépségében gyönyörködtetheti és taníthatja majd a főváros és az ország dolgozóit.

A háborus időket átvészelő és még mindig igen tekintélyes mennyiségű muzeumi gyűjtemény pusztulása közvetlenül a felszabadulás utáni időkben vett nagyobb méreteket, amikor egy részről az ablak nélküli és romos helyiségekből azokat nem gyűjtötték össze védett és zárt helyiségekbe. Így egyrészt az időjárás viszontagságai, másrészt a lopások károsították a gyűjteményeket. Sajnálatosan kell azonban megállapítani, hogy a legnagyobb kárt a gyűjteményekben éppen úgy, mint az egyéb berendezési tárgyakban a liberális vezetés mellett teljesen fegyelmezetlenné váló bentlakó és belső személyzet pusztításai és lopásai okozták.

Ekkor bosszulta meg magát a régi rezsimnek földművelésügyi kormányzatának az a személyzeti politikája, mely a Mezőgazdasági Múzeumot a minisztériumból kiselejtezett alkalmazottak gyűjtőhelyének tekintette. Az inflációs idők alatt a Múzeum mozgatható és csereértékkel bíró javai nagyrészt a zsidóvárosra kerültek. Nagyméretű értékes festmények például - ugymondják - feldarabolva és üstökben kifőzve, ponyva formájában kerültek a piacra.

Az intézeti irattár 118/1949, valamint 130/1950.sz. alatt fekvő jelentései az ilyen módon eltűnt tárgyak hosszú felső-

rolása mellett némi fényt vetnek a fenti, eléggé el nem ítélhető állapotokra is.

Ilyen körülmények között az Intézet belső helyreállítása természetesen egyre késett, aminek azután a továbbiakban az Intézetre nézve még súlyosabb következményei lettek.

A be nem rendezett üres helyiségek hamarosan felkeltették a fejlődésnek indult egyéb intézmények érdeklődését és így már 1947. őszén az Árumintavásár és Kiállítási R.T. igényelte ki az épület használható részeit vásártartás céljaira.

1948 tavaszán a Mezőgazdasági Tudományok Tájékoztató Intézete a Múzeum több mint 30.000 kötetes könyvtárát szerezte meg és a könyvtár helyiségeit is igénybe vette.

Igy a már 1945-ben odaköltözött, - székházát veszített - Madártani Intézettel együtt ettől az időtől kezdve 3 intézmény székelt az épületcsoportban.

Az Árumintavásár R.T. felfedezvén a Múzeum épülete kiállítási célokra történő bérbeadásának nagy üzleti előnyeit, 1948-ban már a F.M. tárcsa megkerülésével a G.F.2593/1948.sz. végzés alapján most már minden ellenszolgáltatás és beruházási kényszer nélkül veszi igénybe az épületet és saját üzleti előnyének fokozására úgy 1948-ban, mint 1949-ben ismét vásári célokra hasznosítja azt. A muzeumi anyag ilyenkor egyáltalában nem kellő gondossággal a pincében és padláson zsufoltatott össze.

A fentebb már elmondottakon túl a muzeumi gyűjtemény anyag és berendezés pusztulásának ezek az "ala rinfuza" történő raktározások a másik legfőbb okozói.

Az intézeti munkafegyelem terén bekövetkezett nagymértű lazulások érthetően oda vezettek, hogy 1948. év második felében a F.M. fegyelmi vizsgálatai súlyos szabálytalanságokat derítenek ki, melynek nyomán az Intézet teljes felborulása vette kezdetét. A fegyelmi bizottság a személyzet egy részét az igazgatóval együtt felfüggesztette, míg más részét 2-3 segédmunkaerő kivételével más intézethez helyezte át. Fenti vizsgálatok derítették ki, hogy az Intézet javai leltári

számbavétel nélkül, szabad prédája minden garázdálkodásnak. Ezért az Intézet vezetésével ideiglenesen megbízott dr. Keve András, Madártani Intézeti főadjunktusnak feladatává tette a Minisztérium, hogy a Múzeum javait összeírja és azokról ideiglenes leltári elszámolást készíttessen. Ezek az ideiglenes leltári feljegyzések képezik még ma is alapját a Múzeum leltári számadásainak. A szakszerű tudományos leltározásra való áttérés azonban a Múzeum helyreállításának sorrendjében folyamatban van.

1949. februárjában dr. Keve András után a F.M. dr. Vertse Albert, Madártani Intézeti főadjunktust bízta meg az Intézet ideiglenes vezetésével, mivel az Intézet élére 1948. augusztusában kinevezett S. Szabó Ferenc főigazgató hivatalát betegsége miatt mindezt ideig ellátni nem tudta.

A minden működési lehetőségétől megfosztott Intézet költség ellátmányát a legszükségesebb közüzemi költségektől eltekintve, ezidőtől kezdve a Mezőgazdasági Tudományok Tájékoztató Intézete /Mezőgazdasági Dokumentációs Intézet/ használta fel.

A F.M. Tud. Intézetek Munkaközösségének akkori szűklátókörű vezetői a Múzeumban talált hibák sürgős kijavítása helyett a világhírű és nagyjelentőségű Intézet szüneteltetését, majd felszámolását határozták el és ebben az értelemben megkezdték a Múzeum még megmaradt gyűjteménytárgyainak és berendezéseinek más intézetek között való felosztását.

A Múzeum legjobbjérzésű fizikai dolgozója az érdem, hogy az Intézet e váltásos korszakában 8/1949. szám alatt 1949. január 14-én kérelemmel fordulnak a Minisztériumhoz a Múzeum megmentése érdekében:

"A Mezőgazdasági Múzeum dolgozói gyűlésükön, a Múzeum jövőjére vonatkozólag, azt óhajtották, hogy a Múzeum anyaga ne beraktározassék, hanem az Árumintavásár és Kiállítási Központ által igénybe nem vett gothikus épületben a Múzeum meglévő ép anyaga /butor stb./ összegyűjtve osztályonként újra berendeztessék. Ehhez a munkához a legnagyobb lelkesedéssel járulnának hozzá."

Igaz ugyan, hogy a Gazdasági Főtanács 8661/49. sz. határozatával a fenti kérelmet a F.M. illetve közelebbről a

16

Tud. Intézetek Munkaközössége javaslata alapján elutasította a letargikus szellem, mely már évek óta pusztított az Intézetben, ezzel az akcióval mégis csak véget ért.

Igy a betegszabadságról 1949. március 1-én visszatért S. Szabó Ferenc az ott talált néhány fizikai dolgozóval hozzákezdhetett az Intézet tudományos gyűjteményeinek és berendezési tárgyainak karbatételéhez, ami által azután sikerült elejétvenni az intézeti felszerelés további pusztulásának és a kiutalások útján való szétszórásának.

Sajnos a Múzeum megszűnésének gondolata addig már oly általánossá vált, hogy az épület kiigénylése a legkülönbözőbb célokra napirenden volt és diákszállástól vendéglő elhelyezéséig minden célra igénybe vétetett.

Az épület feletti rendelkezést az említett Gazdasági Főtanács 2593/1948. sz. végzése alapján ezidőben az Árumintavásári R.T. magának tartotta fenn.

Bár a muzeumi anyag karbatétele 1949. március 1-től kezdődően nagy lépésekkel haladt előre, épület és költségelátalmány híján az Intézet tényleges újjáépítése és kiállítások rendezése nem volt lehetséges.

A Mezőgazdasági Tudományok Tájékoztató Intézetének megszűntével 1949. derekán fenti intézet akkori vezetőjének eléggé el nem ítélhető intenciói alapján az Intézet létesítéskor a Múzeumtól átvett több mint 30.000 kötetes könyvtárat érthetetlen okból nem volt hajlandó a Múzeum rendelkezésére visszabocsátani, hanem azt az Agrártudományi Egyetemenél helyezte letétbe, megfosztván ezzel a Mezőgazdasági Múzeumot 50 év alatt összegyűjtött és tudományos újjáépítéséhez nélkülözhetetlen egyetlen intakt gyűjteményétől.

Az új lendülettel megindított munkának azonban mégis meg volt az az eredménye, hogy az ujjonnan szervezett Mezőgazdasági Tud. Központ szélesebb látókörű vezetősége felfigyelt a Múzeumra és felismerte annak a mezőgazdaság átszervezése terén mutatkozó nagy jelentőségét és tudományos értékét.

dr.Somos András, majd később Bencsik István főtitkárok személyesen vizsgálták meg a Múzeum újjászervezésének lehetőségeit. dr.Tóth István központi előadó pedig nagy úgyszeretével az állandó múzeumi munka lehetőségét biztosítja.

Nagy Imre és Erdei Ferenc miniszterek egyrészt a Magyar Dolgozók Pártja agrárpolitikai bizottságában, másrészt a földművelésügyi tárca élén személyes közreműködésükkel igyekeztek a Mezőgazdasági Múzeum fenmaradását biztosítani és fejlődésének lehetőségeit megteremteni.

Erdei Ferenc földművelésügyi miniszter, tárcája 1950.évi költségvetési javaslatában közel 300.000 Ft.-t biztosított az elpusztult intézmény újjászervezésére és 260.000 Ft. tervberuházási hitelt a szükséges építkezésekre.

Az 1949.nov.hó 25-én tartott minisztertanács a Földművelésügyi Miniszter előterjesztése alapján a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa által a múzeumokról és műemlékekről 1949.évi november hó 14.napján kibocsájtott 1949.évi 13.számú törvényerejű rendelet 8 §-ának /3/ bekezdésére hivatkozással, a Mezőgazdasági Múzeumot a F.M. felügyelete alá utalta, ill. azt ott továbbra is meghagyta. A F.M. a Múzeum feletti felügyelet gyakorlását a M.T.K.-ra ruházta.

A Múzeum nagy reményekre jogosító fejlődését, létének eme jogszerű biztosítása után az a sajnálatos körülmény gátolta meg, hogy a Múzeum épületét, Budapest Székesfőváros 250.052/1949.XII.sz.határozatával igénybevette és annak az Uttörő-mozgalom céljaira való átalakítását elrendelte.

A már némiképen karbatett és elrendezett múzeumi anyagot az Uttörő-palota céljaira való átépítés sürgőssége miatt ismét tovább kellett szállítani.

A renaissance épület hatalmas anyagát ekkor részben ládába csomagolva, részben szabadon, a Vajdahunyad épületcsoport u.n.összekötő és gót épületébe zsúfoltuk össze.

Az Intézet akkori teljesen felfordult állapotát akarja érzékeltetni az alább bemutatott 3 db. fénykép.

Igy összezsúfolva és beládázva várta az Intézet, hogy részére a Közületeket Elhelyező Bizottság megfelelő, illetve elfogadható épületet utaljon ki. Ez a "KÖZELBIZ" 9081/1950.sz. 1950.I.24-én kelt határozatával meg is történt. Az Intézet részére az óbudai Kiscelli uton lévő u.n. "Schmidt féle kastélyt" utalt ki a hatóság.

A Múzeum átköltöztetésének költségeit a Főváros és az F.M.között létrejött megállapodás értelmében a Fővárosnak kellett volna fedeznie. A közel félmilliós költséget jelentő /miután a "Schmidt kastélyból" ezzel egyidőben a Fővárosi Történeti Múzeumot is tovább kellett volna költöztetni/hitel biztosítása elé mind nagyobb nehézségek tornyosultak és így a Múzeum hosszú hónapokig teljesen megbénítva és mind az újjáépítő, mind a tudományos munkában visszatartva várta bizonytalan sorsának jobbrafordulását.

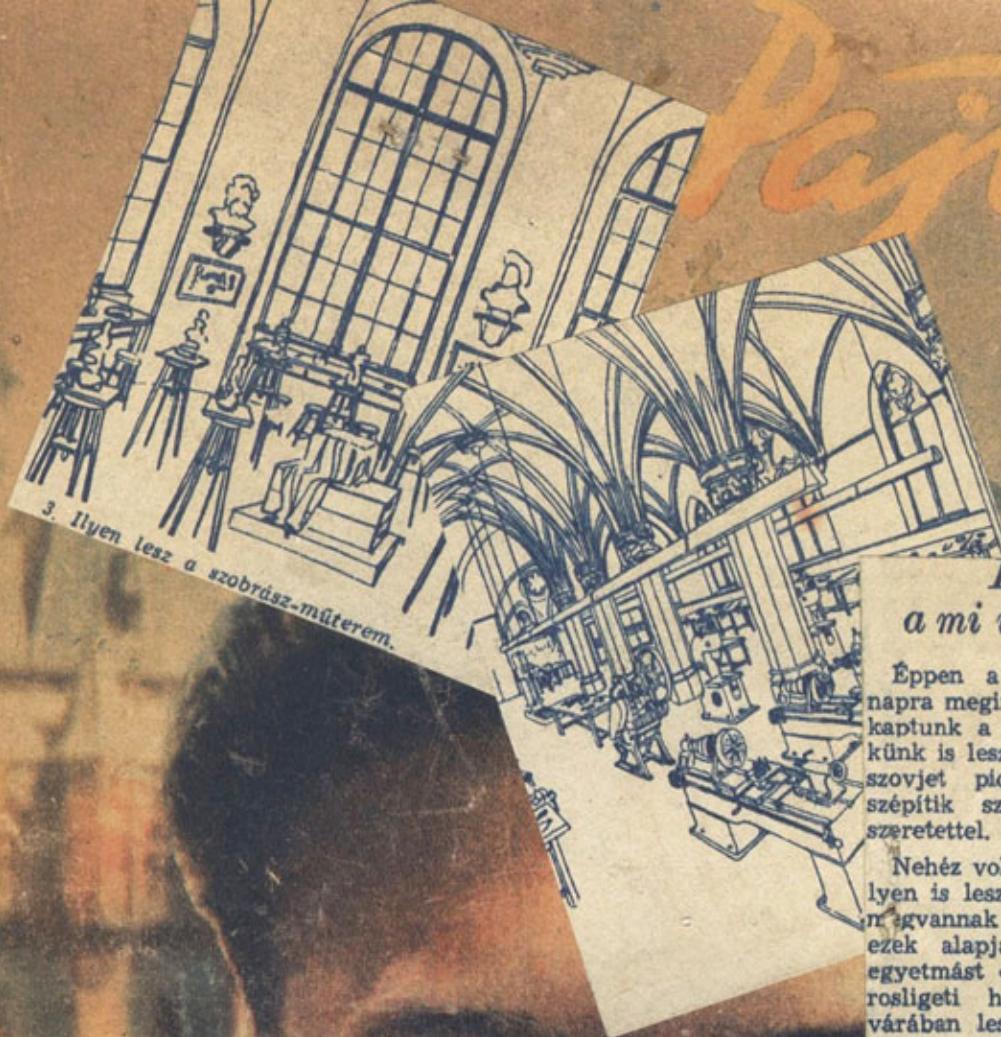
Időközben dr.Vertse Albert mb. vezető egyéb elfoglaltságára való hivatkozással a felmentését kérte./Mg.Múzeum 267/1949./ A F.M. 1950.febr.hó 15-én kelt lo.359/1950.számú rendeletével dr.Vertse Albertet ügyköre alól fel is mentette és egyidejűleg S.Szabó Ferenc főigazgatót bizta meg az Intézetvezetői teendők ellátásával.

Mivel a nagy tempóban megindított Uttörő-palotai átépítés lendülete a tavaszi hónapokra igen lecsökkent és mivel az átköltözködés költségeit sem a Mezőgazdasági Múzeum, sem pedig a Főváros Történeti Múzeum nem kapta meg, a "KÖZELBIZ" által tervezett átköltözések mindkét részről elmaradtak.

A mellékelt "Pajtás" c.lap 1950.évi június 1-i számában ugyan még a Vajdahunyadvárának Uttörő-palota céljaira való átépítéséről ír, de időközben mind ismeretesebbé vált, hogy egyrészt az Uttörő Mozgalom terveinek megváltozása, másrészt a Vajdahunyad épületcsoportnak a kívánt célra való alkalmatlansága, valamint a további építkezés elé tornyosuló súlyos pénzügyi nehézségek miatt a Múzeum fenti célra való átépítése nyilván végleg abbamarad.

Mielőtt ennek a bizonytalan helyzetnek hivatalos felszámolására lehetőség lett volna, az Intézet vezetősége ön-

Pajtás

3. Ilyen lesz a szobrász-műterem.

Épül már a mi úttörő-palotánk

Eppen a Nemzetközi Gyermeknapra megint gyönyörű ajándékokat kaptunk a népi demokráciától: Nekünk is lesz úttörő-palotánk, mint a szovjet pioniroknak, már építik, szépítik számunkra, gondosan és szeretettel.

Nehéz volna már most leírni, milyen is lesz, ha elkészül. De már megvannak a tervek, tervrajzok, ezek alapján megkíséreljük, hogy egyet-mást elmondjunk róla. A városligeti hatalmas „Vajdahunyad” várában lesz a mi gyönyörű, új otthonunk. Hatalmas helyiségek állnak itt rendelkezésünkre. Ezekben a termekben naponta körülbelül 1600 úttörő dolgozhat, kísérletezhet, olvashat, sportolhat, játszhat kedve szerint. Szakköreink itt fejlődhetnek majd ki igazán. Például, a történelmi, irodalmi, orosz nyelvi, a nagy forradalmárok életével foglalkozó vagy a földrajzi, fizikai, vegytani, élettani, matematikai, ifjú micsurinista, csillagászati, ifjú turista szakkörök megtalálják majd a palotában a kutatásaikhoz, munkájukhoz megfelelő külön osztályokat, a társadalomtörténeti, természettudományos, technikai és könyvtár-osztályt. Akik művészettel akarnak foglalkozni, festéssel, szobrászattal, zenével, énekkel, táncsal — azoknak is minden rendelkezésére áll: műtermek, szerszámok, felszerelés, hangszerek, megfelelő helyiségek. Ezeken kívül pedig korszerű műhelyek várják azokat a pajtásokat, akik tökéletesíteni akarják tudásukat a technika terén. Lesz elektro- és rádiótechnikai, motorszerelő és fém-megmunkáló műhely.

Épül már a mi Úttörő-palotánk

Minden nagybudapesti úttörő tagja lehet a Palotának — ha jól tanul és jó úttörő munkát végez.

A mi hazánk, népünk, Rákosi pajtás mindig új és új tettel, ajándékkal bizonyítja be, hogy mennyire szeret bennünket, úttörőket. Nekünk is tettekkel kell bizonyítanunk végtelen hálánkat és szeretetünket. Nem elég, ha köszönjük ezt a csodaszép, új ajándékot, még jobb és több tanulással, még becsületesebb úttörő munkával kell bizonyítanunk, hogy méltók vagyunk a szeretetre és az új, nagy ajándéokra.

álló kezdeményezés alapján elhatározta, hogy az anyag egy részének felhasználásával, valamint a raktári anyag további összezsufolásával megteremti a lehetőségét egy időszaki kiállításnak, valamint a legkevésbé elpusztult, elcsomagolt és összezsufolt vadászati kiállítási osztály ujjáépítésének.

Ide vonatkozóan idézem az 1950. évvégi zárójelentés néhány bekezdését:

"Az Uttörö Palotával kapcsolatos építkezéseket a Főváros május hó folyamán fokozatosan leállította és az épületet ismét teljesen kiürítette. Így a nagymértékben összezsufolt muzeumi anyag némi rendezésére ismét lehetőség nyílt. Felhasználva ezt a lehetőséget, a csomagolást beszüntettük és a nagymértékben elhanyagolt és megrongálódott, de igen komoly tudományos értékű és sokszor pótolhatatlan anyag helyreállítását, karbatételét és megőrzését célzó munkákat tettük folyamatba.

Az Intézet tudományos anyagának megmentésére irányuló munkákat később még fokozni is tudtuk. Az anyag egy részét így rendes raktári kezelésbe vontuk, míg a többinél a további pusztulástól való megővést sikerült elérni."

Miután a Múzeum elköltözése a továbbiakban is késétt és annak közeli bekövetkezésével nem is lehetett számolni, a rendelkezésünkre álló karbantartási összegek igénybevételével hozzákezdünk az összekötő épület előcsarnokának, valamint a vadászati osztályhoz vezető folyosónak és az emeleti vadászati termek karbatételéhez és kiállítási célokra való alkalmassá tételéhez.

A karbatett helyiségek egyikében 1950. október hó 5-én az első Ujító Kiállítással egyidőben - kezdeményezésünk alapján - a Madártani Intézet Madárvédelmi Kiállítását nyitotta meg, mely azóta is a nagyközönség rendelkezésére áll.

Miután időközi rendelkezések folyamán a Múzeum elköltözése 1952-ig eltolódott, a már augusztus hó folyamán elkezdett kiállítási munkákat szeptember és október hó folyamán is továbbvittük és a gótikus épületcsoport 2 nagy és 3 kisebb emeleti termében 1950. november hó 7-én, felajánlott időre a Múzeum felszabadulás óta először megrendezett kiállítását nyitottuk meg.

A kiállítás témájának megválasztásában az anyag és a rendelkezésre álló tér adottságai miatt kötve volt az Intézet. Az elköltözéssel kapcsolatos becsomagolások, valamint a pusztulásból megmaradt anyag fokozott védelme és az épület karban állapota az Intézet vadgazdasági osztályának helyreállítását tették sürgőssé és indokolttá.

A kiállítással feladatunkul tűztük ki, hogy a régi formalisztikus trófea-kiállításokkal - amik a múlt vadászati kiállításainak fő jellemvonásai voltak - szemben a magyar népgazdaság vadgazdálkodási kérdéseit tárjuk fel a látogatók előtt és a vadtenyésztés és vadóvás biológiai és gyakor

lati kérdéseire adjunk felvilágosítást.

A kérdés tudományos szempontjainak felvetésénél a Micsurin-Liszenkó-i biológia utmutatása szerint jártunk el, míg a gyakorlati problémák bemutatásánál az Ötéves népgazdasági Terv idevonatkozó előírásait követtük.

A kiállítás gyakorlati eredményeinek fokozása érdekében a modern muzeológiai szempontok érvényesítését tartottuk szem előtt. A vadászatot és a vadgazdálkodást a történeti fejlődés menetébe állítottuk be és a didaktikus szempontokat éppen úgy, mint a tetszetősséget figyelembe vettük.

A fenti szempontokon túl különös gonddal ügyeltünk a takarékoság szempontjaira és úgy értük el azt, hogy kiállításunkat minden külön költségadomány nélkül a költségvetési keretén belül a megfelelő rovatok igénybevételével cca 25.000 forintból építettük fel, ami az általánosan kialakult ráfordítási norma 20-25 %-ának felel meg. Ezt a nagy megtakarítást egyrészt az Intézeti dolgozók nagy lelkesedése és ügybuzgalma, másrészt pedig az Intézeti műhelyek munkábaállítása tette lehetővé.

Nagymértékben elősegítette az Intézet munkáját a fentiekben túl az, hogy a Központ az illetékes szakértőknek a munkába történő bevonását nemcsak, hogy lehetővé tette, de elő is segítette.

A kiállítás megnyitása óta széleskörű érdeklődésnek örvend, amit legjobban az mutat, hogy a jelentés napjáig 21.000 látogató tekintette meg, az őrzési nehézségek miatt csak másodnaponként nyitvatartott kiállítást.

Jelentősége e kiállításnak, hogy egyrészt a magyar népgazdaság többszáz millió forint értékű vadállományának tenyésztése, óvása és célszerű vadászatának kérdésében a demokratikus vadászok részére ha szoros utmutatással szolgál, másrészt pedig az ifjúság és a nagyközönség természet-tudományos nevelésének egy jó eszköze."

Az alábbiakban a Madárvédelmi-és Vadgazdálkodási kiállításról készült 3 db. fotót mutatom be.

A megrendezett kiállításokról úgy a szak, mint a napi-sajtó a legnagyobb elismerés hangjár emlékezett meg, aminek bizonyosságául alább mellékelem a "Magyar Vadász" című szaklap két közleményét, valamint a Kis Ujság 1951 évi április 26-i számának idevonatkozó cikkét.

1951 FEBRUÁR 10.

Magyar Vadász

VADGAZDÁLKODÁSI KIÁLLÍTÁS

nyílt a Mezőgazdasági Múzeumban

A városligeti tó partján lévő Mezőgazdasági Múzeum kapui újra megnyitak az érdeklődők előtt és a már elvezettnek hitt intézet egyszerre a multat messze felülmúló kiállítással jelentkezt. A múzeum újjáépítése és a második világháború fergetegében szétszórta értékes anyagának rendezése a felszabadulást követő négy évben kissé vonatottan haladt — úgy látszik, az akkori vezetőség nem állt hivatásának magaslatán — az utóbbi két évben azonban a múzeum új vezetősége pótolta a mulasztottakat és e téren is bebizonyosodott, hogy „a népi demokrácia nem hagy veszendőbe menni, sem anyagi, sem erkölcsi előnyt, melynek a dolgozók látják hasznát”.

Hátévi megszakítás után tehát ismét tanít, oktat e — már félszázados múltra visszatekintő — tudományos intézet, mely az épület újjáépítése és az anyag feldolgozása helyl szempontjainak figyelembevételével elsőnek a vadgazdálkodás kiállítási osztályának tervszerű helyreállítását valósította meg. Meglátogattuk a kiállítást és azonnal szembetűnt a lényeges különbség a mult vadászati kiállítását és a demokratikus szakemberek jelen műve között. Míg a régi vadászati kiállítások a kiváltságosok egyéni versengésének és rekordhajhászatának trófea-kiállításai voltak, addig ennek a valóban vadgazdálkodási kiállításnak „célja korántsem a rekordhajhászás, hanem elsősorban az, hogy vadtenyésztő és vadóvó munkánknak megbízható érték-mérőt teremtsünk”. Ezt nemcsak a kiállításon látható feliratról olvashatjuk, de maga a kiállítás minden ízében is ezt bizonyítja, amint a történelmi fejlődés szellemében rendkívül szemléltetően tárja elénk a vadgazdálkodás különféle kérdéseit. A szakszerű, nagy hozzáértést tükröző felirati szövegek világosan, minden kétséget kizáróan igazítanak el a különféle vadgazdálkodási és biológiai kérdésekben egyaránt. Nagyszerű összeállításával végtelenül tanulságos az a falrafestett történelmi képsorozat, mely a vadászati, a vadgazdálkodás fejlődését tárja elénk az ősembertől, a történelem különböző népein át a szovjet emberig. A vadgazdálkodásnak úgyszólván minden kérdésére választ kapunk e kiállításnak a haladó tudományosság szellemében, de a gyakorlati élet szempontjainak különös

figyelembevételével összeválogatott és felsorakoztatott anyagában.

A kiállítást szemlélve a vadászat tárgyát képező apró- és nagyvad, valamint vízivadaink vadgazdálkodási értékén túlmenően helyes fogalmat alkothatunk vadaink és vadgazdálkodásunk erdőgazdálkodási, mezőgazdálkodási, illetve népgazdálkodási vonatkozásairól és jelentőségéről is. Helyes képet nyerünk nemzetgazdálkodási szempontból legfontosabb vadunknak, a mezei nyúlak igen komoly gazdasági jelentőségéről, hiteles adatok megmáshíthatatlan bizonyosága alapján győződhetünk meg a fojoly nagy mezőgazdálkodási hasznosítéléről, mely a „mezőgazdálkodás leghasznosabb vadja” — megkülönböztetést biztosítja számára. A fán mezőgazdálkodási vonatkozásairól a köztudatban elterjedt különféle téves véleményeket cáfolja meg és világosan rávezet e színpompás vadmadarunk nagy mezőgazdálkodási hasznosítélére a kiállításnak e téren is kiválóan szemléltető anyaga. Változatos vízivadállományunk ugyancsak teljes számban, szerepel a kiállítás nagy hozzáértéssel megszabott keretében.

A nagyvad-gazdálkodással kapcsolatos részben nemcsak szemléltető, de valóssággal impozáns képet nyújt a kiállítás. A „helyes rőt vadtenyésztés és óvás alapfeltétele a tökéletes agancsismeret” helylénvaló elvöböl kindulva hazánkban eddig még soha nem látott tudományos alaposággal nyer bemutatást „az agancs, a szarvasbika élettani értékének elsőrendű s a vadász által legkönnyebben megfigyelhető ismertetőjele”. A világviszonylatban is elsőrendű érdekes és szép agancsgyűjtemény megfelelő csoportosításával a „selejtező kiválogatás helyes módszereit tanulhatjuk meg”. Milyen szarvasbikát szabad lőnünk, milyent kell lőnünk és milyen bikát kell — éppen szarvasállományunk minőségi fejlődésének érdekében — kímélnünk, — tanulhatjuk meg a szemléltető agancssorozatokon. Az egyik falon csoportosított kapitális agancsok — hazai szarvas-tenyésztésünk világviszonylatban is kiváló büszkeséget — utalnak arra, hogy helyl adottságaink mellett, helyes vadgazdálkodással mit kell elérnünk, sőt túlszárnyalnunk. Államvezetésünknek e téren is mind gyakrabban tapasztalt nagy-jelentőségű támogatásával demokratikus szakembereink lelkes munkája majd a kívánt eredményhez vezet.

Ugyancsak a rendezés szakavatott jártasságát dicséri az ózagancsok bemuta-

tásának a tudományos és a gyakorlati szempontokat egyaránt figyelembevevő sikerült megoldása.

Az igen jól alakított „természetes” környezetben szinte elevennek tűnő állatok nemcsak tanítanak, hanem szakértőnek és laikusnak, felnőttek és gyermeknek egyaránt ritka szép látványt nyújtanak.

Hasznos vadainkon kívül a ragadozókat is bemutatja a kiállítás és vadgazdálkodási jelentőségük helyes megvilágításával, valamint kártevésük kívánt meggátolásának ismertetésével nyújt igen hasznos tanulságot.

Értekes metszetek a vadászat külön-böző módszereit, a tanulságos fényképek pedig a vadkísérletek jelenlegi munkáját és a természetvédelem nagy jelentőségét ábrázolják.

A régebben, illetve jelenleg használatos vadászati eszközök és fegyverek élet-hű bemutatását a természet után készült kicsinyített modellek és a természetes hangulatot keltő megvilágított „diorámák” teszik változatossá.

Haladékszemlélő tudósaink és szakembereink nagyjelentőségű kutató munkájának értékes eredményeivel és vadgazdálkodásunk nagy nemzetgazdálkodási értékével ismerteti meg a látogatót a Mezőgazdasági Múzeum vadgazdálkodási kiállítás, mely a fentebb vázoltakon kívül arra is rámutat hogy a vadászat nem a sokak által tévesen hitt „úri passzió”, hanem „ősi és népi foglalkozás, mely azonban költséges és kiváltságos sport maradt volna a szocialista állam támogatása és a tudomány segítségének nélkül. Ezért gondoskodik az ötéves terv a vadaskutyatelepek, vadvédelmi rezervátumok, szörmevadkísérleti telepek, vadbiológiai állomások, ragadozómadártelepek, fácántenyészetek, kiállítások, könyvek, könyvtárak, szaklapok fenntartásáról és fejlesztéséről, melyek mind ingyen állnak a dolgozók szolgálata és hasznára”.

Éljünk az alkalommal és gyarapítsuk ismereteinket a vadgazdálkodási kiállítás megtekintésével is.

Vadgazdálkodási kiállítás nyitva

Kedd: 9—17 óráig.

Csütörtök: 9—17 óráig.

Szombat: 9—17 óráig.

Vasárnap: 9—14 óráig.

A Madártani Intézetnek ugyancsak a Mezőgazdasági Múzeumban rendezett érdekes kiállítását lapunk következő számában ismertetjük.

A MADÁRTANI INTÉZET KIÁLLÍTÁSA

A Mezőgazdasági Múzeumban — a múlt számunkban már ismertett „Vadgazdálkodási kiállítás” mellett — ezúttal egy másik, igen értékes és tanulságos kiállításra hívjuk fel olvasóink figyelmét. A kiállítást a nagy hírű ornithológusunk, Hermann Ottó alapította *Madártani Intézet* rendezte. Az 1893-ban létesült tudományos intézet 1944 decemberében, a háború pusztításai következtében elvesztette felbecsülhetetlen értékű, a teljes magyar madárfaunát felölelő múzeális gyűjteményét, európai hírű könyvtárát, a tudományos feldolgozásra váró vizsgálati anyag tömegét, valamint értékes feljegyzéseit és így újjáépítésének, korszerű működésének útjába szinte elháríthatatlannak tűnő nehézségek tornyosultak. Az intézet demokratikus szakemberei azonban leküzdötték az akadályokat és az e téren is példát mutató szovjet tapasztalatok nyomán — a Szovjetunióban igen fejlett a madárvédelem — haladva már eddig is igen jelentős eredményeket hozó, korszerű elméleti és gyakorlati munkát fejtettek ki. Működésük odairányul, hogy munkájuk eredményét népgazdaságunk javára hasznosítsák. Ennek minél eredményesebb megvalósítását biztosító tevékenységük három feladatkörre oszlik. 1. *Tudományos kutatómunkájuk* során kidolgozzák a gyakorlati madártelepítés részletes módszertanát, különös figyelemmel nemcsak a házikert és gyümölcsös, hanem az erdő- és mezőgazdaság érdekeire is. Erdészeti vonalon különös gazdasági jelentőséggel bír a most létesülő *mezővédő erdősvölgy hasznos madarakkal való benépesítése*. 2. *Felvilágosító propagandájának* keretében táplálkozásvizsgálatokkal (gyomor- és begyartalmak elemzése) tisztázott tudatosítással, ismeretterjesztő kiadványokkal és plakkokkal, valamint a rádión és az iskolai oktatáson keresztül igyekszik köztudatba vinni az intézet az egyes madárfajták gazdasági jelentőségét. Rávezt arra, hogy a madarat nemcsak önmagáért, hanem legfőképpen *növényvédelmi érdekekből védjük*. A rendelet alapján történő madárvédelem és madártenyésztés korszerűsítését nemcsak tiltó, hanem esélyre készítő rendeletek megszövegezésével oly módon készíti elő az intézet, hogy hasznos madaraink védelme és tenyésztésük elősegítése a kertészet agrrotechnikájának természetes velejárója legyen.

A fenti kérdések az intézet munkája öt éves tervének súlypontjait képezik és szemléltetésük sikertült megoldást nyert a kiállítás gondos, szakértelemmel összeválogatott népszerű anyagában. A kiállítást szemlélve világos képet nyerünk madaraink hasznáról, káráról, gazdasági jelentőségükről. Évszázados tévhiteket dönt meg a baglyok nagy gazdasági haszontételének számadatokkal alátámasztott tárgyilagos szemléltetése. Tiszta képet nyerünk a vetési varjú, valamint igen sok olyan madárfajtánk — például az egerészölyv, gémekek stb. — gazdasági jelentőségéről, melyeket igen sokan tévesen ismervé üldöznek, pusztítanak, amivel erdő-, mező- és kertgazdaságunkat érdeke-

nyen károsítják. A látottakból fogalmat nyerhetünk *„leghasznosabb rovarpusztító madaraink, a cinegék”*, valamint a gyümölcsöskert több rovarpusztítójának, a *zöld kulló, arkaharkály, csuszka, fakusz, kertj rozsdajark, szürke légykapó, örvösleggykapó* és még több más aprómadarunk felbecsülhetetlen értékű haszontételéről.

„A madarak, a kártevő rovarok és emlősök természetes ellenségei”, tehát „a madárvédelem harc a kártevő rovarok és apró emlősök ellen” — győz meg róla a kiállítás szemléltető anyaga. Madárszegény helyeken ez a küzdelem milliókba kerül, míg madaraink rövid idő alatt szinte költségmentesen végeznek a gazda ellenségeivel. Madaraink hasznának helyes felismerésén és a jószándékon kívül csak egész jelentékeny összegre van szükség a gyakorlati madárvédelem tökéletes megvalósításához, amit a kiállításon a célszerű és igen olcsó madaraink tenyésztésének és védelmének elősegítését szolgáló módszerek és eszközök — fészekoduk, madárfurdók, imutók stb. — szemléltetéséből láthatunk.

Eredeti fényképek a madarak családi életének érdekes, csak nehezen elleshető mozzanatait — például amint egy szőke hilepár egymást váltja a költésben, kotlás közben tojásait forgató golyatöcs stb. — tárják a látogató elé. *Érdekes térképek* egyes madárfajták gyakori előfordulásai és a törvény által védett ritka ragadozómadaraink (keresensólyom, törpésas, parlagisas, rétisas) hazánkban előfor-

duló fészkelési helyeivel ismertetnek meg. Betekintést nyerhetünk a *madárgyűrűzés* nemzetközi viszonylatban alkalmazott érdekes módszereibe, melyek a madarak vonulási útja, valamint téli szállásaik pontos megállapításához segítik a kutatókat.

A természetes tartásban, élőhüen preparált madárpéldányokat jól megfigyelve különbségeit tudunk tenni — erre különösen a vadásznak van nagy szüksége! — az üldözendő és természetvédelmi szempontból illetve haszontételük miatt kíméltre szoruló ragadozómadarak között.

A Madártani Intézet közel 30 esztendő törekvése vált valóra felszabadulás után a földreform kapcsán létesített természetvédelmi területekkel (rezervátumokkal). Ezeknek pontos feltüntetése mellett a kiállítás magának a természetvédelemnek határozott céljával is megismerteti, mely: „a magyar föld ősi képe még megmaradt töredékeinek megőrzése az utókor számára”. Hazánkban a természetvédelem egyik legfontosabb feladata a ritkuló madárfajok és ezek fészkelőhelyeinek védelme, melyet hasznos madaraink gazdasági haszontételének minél tökéletesebb kiaknázásával egyetemben a Madártani Intézet hivatott szolgálni.

„Alljanak előttünk a Szovjetunió természetvédelmi intézkedései” — olvashatjuk a kiállításon, melynek tanulságos anyaga, valamint rendezőinek eddig elért eredményei és előkitűzései a Madártani Intézet haladászellel, korszerű működését bizonyítják.

MAGYAR VADÁSZOK ORSZÁGOS SZÖVETSEGENEK HIVATALOS LAPJA

1951. MÁRCIUS 10. ÁRA 2 FORINT

9
A kiállítások előkészítésével egyidőben már 1950. év folyamán ismét megindult az intézeti gyűjtőmunka, melynek érdekében a Múzeum előterjesztése alapján a Mezőgazdasági Értesítő 1950. évi június hó 1-i, 7. számában a Mezőgazd. Kis. Központ alábbi rendelete jelent meg:

"A magyar mezőgazdaság történeti fejlődése szempontjából gyakran pótolhatatlan, régi, a mezőgazdálkodás fejlődésével összefüggő eszközök, gépek, értékek és egyéb tárgyak megfelelő gondozás és értékelés nélkül pusztulnak el és így a magyar mezőgazdasági szaktanulmányt súlyos veszteség éri. Ugyancsak nagy veszteséget jelent, ha a termelés folyamán keletkező, különleges, kiemelkedő vagy a rendestől eltérő, szokatlan, vagy újszerű termények, termékek, eszközök és egyéb, a tudomány és a nyilvánosság számára értékes tárgyak pusztulnak el, illetőleg semmisülnek meg.

Elrendelem ezért, hogy a felügyeletem alá tartozó valamennyi szerv a birtokában lévő fentebb körülírt mezőgazdasági muzeális tárgyakat a Mezőgazdasági Múzeumnak /Budapest, XIV. Városliget, Széchenyi-sziget/ jelentse be; amennyiben pedig a bejelentett tárgy az illető szerv munkája, működése szempontjából felesleges vagy nélkülözhető, azt a Mezőgazdasági Múzeum részére ajánlja fel.

Felhívom a felügyeletem alá tartozó valamennyi hivatal, vagy gazdasági szerv vezetőjét, hogy a körrendeletemet minden dolgozójával ismertesse."

Budapest, 1950. évi május hó 30-án. A miniszter rendeletéből: Bencsik István s.k. főtitkár."

10
Ez az idejében elindított és jól megszervezett gyűjtőmunka tette azután lehetővé azt, hogy a következő évek újjáépítési munkáit már szélesebb alapokra tervezhettük, bár

11
Tervezéseinket (ugyan) az Intézet elhelyezése körül még mindig fennálló nagyfokú bizonytalanság erősen megnehezítette. Ezért úgy az M.K.K., mint Budapest Főváros Tanácsának Végrehajtó Bizottsága felé sürgettük az Intézet elhelyezésének megoldását. Az idő előrehaladott volta miatt ugyanis sürgőssé vált a rendelkezésünkre álló fentebb már említett 260.000 Ft. átépítési beruházásokra megállapított hitel felhasználása.

Sürgetésünkre 1950. szeptember 26-án azonban a Végrehajtó Bizottság ismét arról értesíti az M.K.K.-t, hogy a Főváros az Uttörő-Palota építkezéseit Vajdahunyad várában tovább folytatja, de az építkezés több évre történt beütemezése miatt a

Muzeum elköltöztetésére csak 1952. évben kerül sor. "Fentiek figyelembevételével kéri a Mezőgazdasági Muzeum részére engedélyezett hitelek, 1951. éven tuli használatát célzó átalakítási, vagy beruházási célra történő felhasználását mellőzni."

Az M.K.K.fentiek alapján felhivta az Intézetet, hogy fejlesztési terveinek kidolgozásánál mindezekre legyen tekintettel.

A Muzeum megnyitott kiállításainak nagy látogatottsága, a muzeumi munka újjászervezése terén mutatkozó lendületes fejlődés, valamint az Intézet munkája iránt a Muzeumok és Műemlékek Országos Központja, valamint az Országos Muzeumok részéről megnyilvánuló nagy érdeklődés és elismerés mégis kellő garanciát nyújtott a F.M.-nek arra nézve, hogy a Mezőgazdasági Muzeumnak, mint tudományos intézetnek a fejlesztéséhez az 1951. évre szóló költségvetésben biztosított közel félmilliós keret a magyar mezőgazdaság szocialista fejlesztését eredményesen fogja szolgálni.

A Muzeum költségvetési helyzetének javulását 1949-től, mely időtől kezdve önálló cím, az alábbi táblázat mutatja.

Különösen jól szemlélteti az újjáépítés tempóját a személyi illetményeken tuli egyéb kiadások rovata.

É v	Költségvetési előirányzat.	Tényleges felhasználás		Összesen	Felhasználás az előirányzatnál kevesebb.
		Illetmény munkadíj és munkabér.	egyéb kiadások.		
1949	473.200	138.250	24.276	162.526	310.674
1950	278.800	104.934	135.770	240.704	38.096
1951	483.000	185.873	286.080	471.953	11.047

Még érdekesebbé teszi a fenti kimutatást, ha a fentiek -hez hozzávesszük az 1952. évre szóló 968.000, vagyis közel egymilliós előirányzatot.

Az 1951. év pénzügyi helyzetét az eredetiben csatolt költségvetés és annak felhasználásáról készült kimutatás szemlélteti.

5 alcím: Mezőgazdasági Múzeum.

Kezelés	Rovat	Alrovat	Kiadás.	1951. évi	1950. évi	1951. évre több + kevesebb —
				előirányzat		
				forint		
Rendes kiadások.						
1	1	1	Állandó főfoglalkozásúak alapfizetése	137.300	94.760	— 42.540
1	1	3	Általános pótlékok	15.600	5.040	— 10.560
1	1	5	Túlmunkadíjak	2.800	3.480	— 680
1	1	6	Segélyek	1.400	1.900	— 500
1	1	8	Újítási és egyéb jutalmak	1.100	2.320	— 1.220
1	2	1	Időszaki főfoglalkozásúak tiszteletdíjai és béréi	33.000	9.200	+ 23.800
1	2	3	Alkalmi díjazások és egyéb szolgálati költségek	3.000	—	+ 3.000
1	2	9	Kiküldetési és átköltözködési költségek	15.000	10.000	+ 5.000
1	3	1	Ingatlankarbantartás	25.100	22.400	+ 2.700
1	3	4	Tüzelőanyagok	12.600	12.600	—
1	3	5	Villamosáram	15.000	15.000	—
1	3	6	Egyéb energia	2.900	—	+ 2.900
1	3	7	Közműszolgáltatások	16.000	11.000	+ 5.000
1	3	8	Takarítási és világítási anyagok	9.300	40	— 9.260
1	4	1	Irodafelszerelés karbantartása	3.600	1.300	+ 2.300
1	4	2	Irodaszerek beszerzése	1.100	760	+ 340
1	4	4	Posta stb. költség	8.700	6.600	+ 2.100
1	4	5	Nyomtatványok	1.500	2.400	— 900
1	4	6	Kiadvány, lap, folyóirat	4.000	1.500	+ 2.500
1	4	8	Természetbeni ruházat	700	—	+ 700
1	5	0	Szakkészlet karbantartása	71.000	30.000	+ 41.000
1	5	2	Gyógyszer, vegyszer	6.000	2.000	+ 4.000
1	5	4	Textil- és ruházati anyagok	3.600	400	+ 3.200
1	5	6	Egyéb anyagok és szolgáltatások	20.000	13.000	+ 7.000
1	6	2	(Kerékpárok)	—	100	— 100
1	6	6	Közúti szállítás	2.000	2.000	—
1	6	7	Vasúti szállítás	2.000	—	+ 2.000
Rendes kiadások összege				414.300	247.800	+ 166.500
Rendkívüli kiadások.						
2	4	1	Irodafelszerelés kiegészítése	3.700	15.000	— 11.300
2	4	6	Szakkönyvek beszerzése	10.000	6.000	+ 4.000
2	5	0	Szakkészlet kiegészítése	55.000	10.000	+ 45.000
Rendkívüli kiadások összege				68.700	31.000	+ 37.700
Kiadások főösszege				483.000	278.800	+ 204.200

Indokolás.

Az alcím keretébe a **Mezőgazdasági Múzeum** tartozik. Osztályai: növénytermesztési (növénytermelési, növény-nemesítési és biológiai, gép- és eszköztani alosztályokkal), erdészeti és vadászati osztály.

Az újjászervezett Mezőgazdasági Múzeum feladata bemutatni a magyar mezőgazdaság fejlődését a felszabadulás előtti feudál-kapitalista viszonyokból a népi demokrácia útján a szocializmus felé.

Mérőszám- és tipustáblázat.

Al- csovt száma	Tétel, altétel	Mérőszám (és típus) megnevezése és a mérőszám mértékegysége	1950.		1951.	
			évi			
			mérő- szám		típus-	
11		Előirányzott létszám, fő	11	13		
31	1	Minősített telek, m ²	1.900			
31	31	Budapesti lakás, m ³	15.500	35.148		5
31	32	Beépített légtér, villany, vízvezeték és csatorna felszereléssel, m ³	15.500	35.148		2
34	41	Fűtött légtér vegyes (30% fa, 70% szén) fűtésű hivatali helyiségben, m ³	3.500	3.500		2
35	11	Középületi világított alapterület izzólámpával, m ²	2.600	3.500		2
35	37	Üzemóra anyagszükséglete, kw	2.000	2.000		
37	11	Beépített légtér középületben, m ³	15.500	35.148		1
37	21	Beépített légtér középületben, m ³	15.000	35.148		1
37	3	Beépített légtér középületben, m ³	15.500	35.148		1
37	4	Kémények száma egyemeletes épületen, db	70	70		2
37	5	Alapterület, m ²	1.000	1.200		
37	6-2	Helyiségek légtere, m ³	800	1.100		
38	1-2	Hasznos légtér, m ³	15.500	31.100		
41	1-5	Ügyviteli ellátók száma, fő	3	9		
42	1-7	Ügyviteli ellátók száma külső igazgatásban, fő	3	9		3
44	5	Országos szervnél városi telefon fővonal száma	2	2		2
44	7	Postafiók, db	1	1		1
46	1-3	Felsőfokú tudományos szervnél szervezeti egységek száma	1	1		6
48	9	Takarítók, fő		3		1
62	1	Kerékpárok száma, db	1			
66	1-2	Árutonna kilométer	40/1000	40/1000		

Az alkalmazottak száma a pénzgazdálkodás decentralizálása következtében emelkedett, a munkakörök pedig a Múzeum kibővült feladatkörének megfelelően módosultak. Ennek megfelelően változott az ügyviteli ellátók száma. A Múzeum épülethálózatában az 1951. évben megnyitandó két új osztály és a megszervezendő könyvtár által igénybevetett helyiségeknek megfelelően az elhelyezési kiadások mérőszámai emelkednek.

111 Állandó főfoglalkozásuk alapfizetése: 137.300 Ft. (Évközi megtakarítás 5%, 7.220 Ft).

113 Általános pótlékok: 15.600 Ft. Ebből: 10. korpótlék 5.490 Ft; 21. családi pótlék feleség után 2.380 Ft; 22. családi pótlék gyermekek után 2.310 Ft; 30. személyi pótlék 5.420 Ft.

115 Tütmunkadíjak: 2.800 Ft. Ebből: 10. túlóradíjak 2.500 Ft; 20. új munkakörbe került alkalmazottak díjazása 300 Ft.

116 Segélyek: 1.400 Ft. Ebből: 10. segélyek 1.400 Ft.

118 Újítási és egyéb jutalmak: 1.100 Ft. Ebből: 10. többteljesítmény jutalmazása 1.100 Ft.

121 Időszak: főfoglalkozásuk tiszteletdíjal és bérel: 33.000 Ft. Ebből: 11. havidíj, havibér (4 fő után 6 óra, 1 fő után 4 óra a havi 1.100 Ft) 30.800 Ft; 14. óradíj, órabér (900 óra a 2.42 Ft) 2.200 Ft.

Az előirányzat emelkedett, mert az 1951. évben megnyitandó új osztályok tudományos anyagának előkészítése érdekében ideiglenes munkaerők foglalkoztatására van szükség.

123 Alkalmi díjazások és egyéb szolgálati költségek: 3.000 Ft. Ebből: 42. költségterítés 3.000 Ft.

Ezen összegből kívánom fedezni a külső munkatársak begyűjtési munkálatainak felmerülő kiküldetési költségeket. 129 Kiküldetési és átköltözésközzési költségek: 15.000 Ft. Ebből: kiküldetés (5 fő után 350 kiküldetési nappal számítva) 10. élelmezési költség 7.000 Ft; 30. szállásköltség 2.000 Ft; 41. útiköltség 3.000 Ft; 42. fuvarpénz 2.000 Ft; 44. viteldíj megtérítés 900 Ft; 50. arcképes igazolvány térítési díj 100 Ft.

131 Ingatlankarbantartás: 25.100 Ft. Ebből: 31. épület 15.000 Ft; 32. felszerelés 10.100 Ft.

Az előirányzat a normánál kisebb, mert csak a legszükségesebb karbantartási költségeket vettem számításba, miután a Múzeum elhelyezése még nem végleges.

134 Tüzelőanyagok: 12.600 Ft. Ebből: 41. 30% fa-, 70% szénfűtés 12.600 Ft.

135 Villamosáram: 15.000 Ft. Ebből: 11. szolgáltatási világítási áram izzólámpával 13.000 Ft; 37. egyéb ipari áramszükséglet 2.000 Ft.

A világítási áramszükségletet normán alul irányoztam elő, mert a Múzeum helyiségeinek csak egy részét kell világítani.

136 Egyéb energia: 2.900 Ft. Ebből: 21. közműgáz 2.000 Ft; 31. palackgáz 900 Ft.

137 Közműszolgáltatások: 16.000 Ft. Ebből: 11. közmű víz 3.800 Ft; 21. közmű csatorna 3.600 Ft; 30. szemétfuvarozás 3.800 Ft; 40. kéményseprés 700 Ft; 50. nagytakarítás 3.600 Ft; 60. féregtelenítés 500 Ft.

138 Takarítási és világítási anyagok: 9.300 Ft. Ebből: 10. tisztogató eszközök és anyagok 3.100 Ft; 20. kisegítő és egyéb anyagok 6.200 Ft.

141 Irodafelszerelés karbantartása: 3.600 Ft. Ebből: 10. normál irodabútorok 210 Ft; 20. különleges irodabútorok 20 Ft; 30. irodaszekrények 20 Ft; 40. házi eszközök 40 Ft; 50. író- és számológépek 210 Ft; 60. sokszorosító gépek 100 Ft; 90. könyvkötés 3.000 Ft.

Könyvkötésre a megállapított normánál többet irányoztam elő, mert a szakfolyóiratok bekötési költségéről is gondoskodnom kell.

142 Irodaszerek beszerzése: 1.100 Ft. Ebből: 10. írószerek 40 Ft; 20. kézirati anyagok 40 Ft; 30. gépirati anyagok 80 Ft; 40. sokszorosító anyagok 280 Ft; 50. sima papírok 470 Ft; 61. ívpapírok, borítékok 90 Ft; 70. irattároló eszközök és anyagok 100 Ft.

144 Posta stb. költség: 8.700 Ft. Ebből: 20. levélpostai küldemények bérmentesítése 1.200 Ft; 30. postai csomagküldemények bérmentesítése 500 Ft; 40. táviratdíjak 200 Ft; 51. telefon alapdíj és helyi beszélgetések 5.100 Ft; 53. távolsági beszélgetések 1.600 Ft; 70. postafiók bérleti díj 100 Ft.

145 Nyomtatványok: 1.500 Ft. Ebből: 40. rendes működéssel kapcsolatos nem fizetéses nyomtatványok 1.500 Ft.

146 Kiadvány, lap, folyóirat: 4.000 Ft. Ebből: 10. hivatalos lapok 350 Ft; 31. belföldi szakfolyóiratok 2.650 Ft; 32. külföldi szakfolyóiratok 1.000 Ft.

Az 1951. évben több bel- és külföldi szakfolyóiratra kell előfizetni az új osztályok szervezése következtében.

148 Természetbeni ruházat: 700 Ft. Ebből: 90. egyéb ruházati cikkek 700 Ft.

150 Szakfelszerelés karbantartása: 71.000 Ft. Ebből: 10. műszaki létesítmények 6.000 Ft; 60. szakmai felszerelés 60.000 Ft; 70. szerszámok, munkaeszközök 5.000 Ft.

Az új osztályok megnyitása a múzeumi anyag nagy részének átalakítását, illetve helyreállítását teszi szükségessé, ezért a 60. tételben a teljes leltári érték 3,5%-os amortizációját kellett számításba venni.

152 Gyógyszer, vegyszer: 6.000 Ft. Ebből: 10. általános gyógyszerek 700 Ft; 40. kötszerek 700 Ft; 92. egyéb laboratóriumi (preparátor műhelyi) anyagok 4.600 Ft.

154 Textil- és ruházati anyagok: 3.600 Ft. Ebből: 13. törülköző 100 Ft; 14. konyharuha 100 Ft; 90. egyéb ruházati cikkek (védőruházat) 3.400 Ft.

156 Egyéb anyagok és szolgáltatások: 20.000 Ft. Ebből: 21. faanyagok 8.000 Ft; 22. vasanyagok 2.000 Ft; 30. tömegcikk 5.000 Ft; 40. egyéb anyagok 5.000 Ft.

166 Közúti szállítás: 2.000 Ft. Ebből: 12. fogatos áruszállítás 1.000 Ft; 22. motoros áruszállítás 1.000 Ft.

167 Vasúti szállítás: 2.000 Ft. Ebből: 22. vasúti áruszállítás 2.000 Ft.

241 Irodafelszerelés kiegészítése: 3.700 Ft. Ebből: 20. különleges irodabútorok 1.000 Ft; 30. irodaeszközök 2.200 Ft; 40. házi eszközök 500 Ft.

246 Szakkönyvek beszerzése: 10.000 Ft. Ebből: 41. belföldi könyvek 6.000 Ft; 42. külföldi könyvek 4.000 Ft.

250 Szakfelszerelés kiegészítése: 55.000 Ft. Ebből: 60. szakmai felszerelés 55.000 Ft.

Létszámtáblázat

az általános közigazgatási és pedagógus munkakörökbe besorolt alkalmazottakról.

Kulcs-szám	Munkakör	1951. évi létszám II. hivatali csoport	1950. évi létszám	1951. évre több - kevesebb -	Kulcs-szám	Munkakör	1951. évi létszám II. hivatali csoport	1950. évi létszám	1951. évre több - kevesebb -
8	Főelőadó	1	.	- 1	701	Tudományos intézet vezetője	1	1	.
30	Főkönyvelő	1	.	- 1	708	Önálló tudományos kutató	1	.	+ 1
70	Irodakezelő	.	1	- 1	710	Tudományos segédkutató	1	.	+ 1
83	Hivatalsegéd különleges képzettséggel	1	.	+ 1	712	Tudományos munkaerő, önálló restaurátor, preparátor	2	1	- 1
85	Hivatalsegéd	3	8	- 5	715	Könyvtáros, levéltáros	1	.	- 1
	Hivatalsegédi és egyéb munkakörök összesen	4	8	- 4		<i>Tudományos munkakörök összesen</i>	6	2	+ 4
	Adminisztrációs munkakörök összesen	5	9	- 4		111 alrovat összesen	13	11	+ 2
	Általános igazgatási munkakörök összesen	6	9	- 3					
265	Szaktanácsos	1	.	- 1					
	Igazgatási munkakörök összesen	7	9	- 2					

Családi pótlékre jogosultak száma a 111 alrovaton előirányzott alkalmazottak után:

Feleség	11 fő
1. gyermek	8 fő
2. gyermek	1 fő
3. gyermek	1 fő
Összesen	21 fő.

Munkaerő kimutatás

a 21 alrovaton előirányzott időszakos főfoglalkozású munkaerőkről.

Kulcs-szám	Munkakör	1951. évre előirányozva a 21 alrovaton óra
709	Tudományos kutató	5.880
268	Segédmunkás	900
	Összesen	6.780

Az 1951. évi költségvetési előirányzat; engedélyezett póthitelek; felajánlott megtakarítások, zárolások és pénzmaradványok, továbbá tényleges kiadások alrovatonkinti összeállítása.

Kezelés. Rovat. Alrovat.	1951. évi előirányzat. Forint.	Póthite- lek. Forint.	Megtakarítá- sok. Forint.	Felhaszná- lás. Forint.
1 1 1	137.300.-	-	15.638.-	121.662.-
1 1 3	15.600.-	-	5.780.-	9.820.-
1 1 5	2.800.-	-	7.73	2.792.27
1 1 6	1.400.-	-	-	1.400.-
1 1 8	1.100.-	-	-	1.100.-
1 2 1	33.000.-	17.000.-	900.49	49.099.51
1 2 3	3.000.-	3.000.-	46.78	5.953.22
1 2 9	15.000.-	-	9.096.40	5.903.60
1 3 1	25.100.-	44.000.-	597.05	68.502.95
1 3 4	12.600.-	-	8.869.80	3.730.20
1 3 5	15.000.-	3.000.-	2.045.76	15.954.24
1 3 6	2.900.-	-	886.-	2.014.-
1 3 7	16.000.-	-	6.106.15	9.893.85
1 3 8	9.300.-	-	113.14	9.186.86
1 4 1	3.600.-	-	113.16	3.486.84
1 4 2	1.100.-	-	6.23	1.093.77
1 4 4	8.700.-	-	854.57	7.845.43
1 4 5	1.500.-	-	233.39	1.266.61
1 4 6	4.000.-	-	- .30	3.999.70
1 4 8	700.-	-	3.68	696.32
1 5 0	71.000.-	-	21.032.24	49.967.76
1 5 2	6.000.-	-	10.82	5.989.18
1 5 4	3.600.-	-	6.78	3.593.22
1 5 6	20.000.-	-	502.56	19.497.44
1 6 6	2.000.-	2.500.-	2.160.60	2.339.40
1 6 7	2.000.-	2.500.-	2.270.-	2.230.-
	414.300.-	72.000.-	77.281.63	409.018.37
2 1 1	-	250.-	6.-	244.-
2 4 1	3.700.-	-	-	3.700.-
2 4 6	10.000.-	-	2.18	9.997.82
2 5 0	55.000.-	-	6.006.67	48.993.33
	68.700.-	250.-	6.014.85	62.935.15
	483.000.-	72.250.-	83.296.48	471.953.52

Összes hitel: 555.250.-Megtakarit.: 83.296.48 %-ban 15 %.

A népi demokratikus rendszer eme, Muzeumunk költségvetésének emelkedésében is mutatkozó tudomány-támogató politikája, a fennálló nehézségek mellett is további lehetőséget biztosított a Muzeum fejlesztésére.

Az elhanyagolt muzeumi gyűjteménytárgyak és berendezés rendszeres karbatétele érdekében a régi műhelyi felszerelés kijavításával és ismételt használatbavételével (provizórikus) műhelyeket szerveztünk, melyeknek munkája azután nagymértékben elősegítette az Intézet belső megerősödését.

Ilyen előzmények után csak a kívülállók számára látszott merésznek az a munkaterv, melyet a Muzeum dolgozói 1950 december 20-án az erdészet, halászat, nád- és vadgazdálkodás meghívott elméleti és gyakorlati szakértőiből alakított tervertekezlet elé tártak és megvitattak, mint az Intézet 1951. évi munkaprogramját.

A munkatervben szerepelt, mindenekelőtt a már beállított Vadgazdálkodási kiállítás további fejlesztése és karbantartása, mely tervet az Intézet maradéktalanul végre is hajtott és a Vadgazdálkodási kiállítás 1951. év folyamán egész évben nyitva volt és eredményesen szolgálta a dolgozó tömegek természet-tudományos nevelését.

Ugyancsak az Intézet 1951. évi munkatervében szerepelt az Intézet könyvtárügyének, és ezzel párhuzamosan az egész magyar mezőgazdasági könyvtárügynek, az Intézet vezetője által a Földművelésügyi Miniszterhez már korábban benyújtott javaslatára való átszervezése.

Az Intézet fejlődése szempontjából különösen nagyjelentőségű lett volna e munkaprogram végrehajtása, mivel ennek keretében végre megoldódott volna a tudományos munka oly fontos alapfeltételét jelentő, mintegy 30.000 kötetes intézeti könyvtár visszaállítása. Az Intézet közel 50 esztendő alatt összegyűjtött és 1949-ben fentebb már jelzett körülmények között az Agráregyetemre átszállított könyvtára ugyanis a szakmai kereten belül a Muzeum különleges igényei szerint, első sorban az intézeti tudományos munka elősegítése szempontjából

ból volt összeválogatva.

Igy ennek a könyvtárnak az Intézettől való elválasztása nagymértékben nehezíti a tudományos munka fejlődését.

Mindenféle tudományos kutatás egyik nélkülözhetetlen segítő eszköze az irodalom, a könyv. Áll ez a muzeumi kutatómunkára is. A múlt eredményeit, tényeit kell vizsgálnunk, hogy összehasonlitásokat tehessünk a jelennel és építő módon mutathassuk be a két világ közötti különbséget. Szüksége van az irodalom forgatására a muzeológusnak azért is, mert nem elszigetelt képet akar adni a multról, hanem az egészbe beállítva a fejlődés menetében kell ábrázolnia a dolgokat.

Könyvtári programunkat azonban a F.M. időközben történt másirányú rendelkezése folytán végrehajtani nem tudtuk. Könyvtárunk hiányos volta pedig nagy akadály a munkánkban.

Ennek elhárítására ezért úgy a költségvetési keretünknek ilyirányú lehetőségeit, mint minden egyéb módot /duplum anyag szerzés, csere, ajándékozás stb./ felhasználtunk arra, hogy a tudományos munkát nehezítő, sőt néha bénító könyvhiányunkon enyhítsünk. Megvetettük alapját egy új intézeti könyvtárnak, melyet 1951. év végére 5365 kötetre fejlesztettünk ki.

A fejlődéshez hozzátartozik a jelen kor tudományos életének, eredményeinek állandó figyelemmel kísérése is. A folyóiratok hivatottak a fejlődés legújabb eredményeivel megismertetni a kutatókat. Ezen a téren is nagy hiányokról számolhatunk be. 1950-ben összesen 14 magyar szaklap, 1951-ben 27 magyar és 11 külföldi /8 szovjet és 3 nyugati/ folyóiratot jártunk.

Különösen szembetűnő folyóiratokkal való rossz ellátottságunk, ha létszámban és kiállításnégyzetméterben muzeumunkhoz hasonló testvérintézet mult, illetve f.évi folyóiratanyagát vesszük figyelembe.

A Muzeumok és Műemlékek Országos Központjának Negyedik Muzeumvezetői értekezlete /1951.X.18-2 o./jegyzőkönyve szerint:

"Az Országos Természettudományi Múzeum könyvtárába 729 külföldi folyóirat jár, amelyek közül 45 a Szovjetunióból, 73 a népi demokratikus országokból érkező kiadvány, többiek a különböző nyugati államokból érkező kiadványok. E múzeumba csupán ebben az évben 870 önálló tudományos munka és 130 különnyomat érkezett a Szovjetunióból, a népi demokráciák országaiból és a nyugati államokból. A Történeti Múzeum külföldi folyóirat- és könyvvállománya ugyancsak jelentős gyarapodást ért el."

Könyvtári munkánk nagy törést szenvedett még azért is, hogy régi könyvtárosunkat, kit az elmúlt év folyamán több hónapos tanfolyamra is elküldtünk a könyvtári kezelés modern ismereteinek elsajátítására, a III.évnegyedben az M.K.K. a Mezőgazdasági Könyvtári Központba helyezte át.

Bár a F.T.V.B. 0372-5/1950.IX.a.számú ügyiratában az Uttörő-Palota további építkezéseit helyezi kilátásba, azoknak folytatására mind az év végéig nem került sor. A félbemaradt építkezések következtében így az épület állagát mind nagyobb veszélyek fenyegették, ezért a Múzeum úgy az M.K.K., mint a Főváros felé ismét felvetette a Vajdahunyadvár sorsának végleges elrendezését és az épület elhagyatottsága miatt folyton növekvő épületkárokért való felelősség kérdését.

Fenti kérdések eldöntésére hívta össze a Főv.Tanács 1951. febr.hó 12-én az O.T.,F.M., M.K.K., Uttörő-Mozgalom és Mezőgazdasági Múzeum képviselőiből alakított értekezletet, mely

értekezlet határozata szerint a Főváros a Vajdahunyad épületcsoportot ismét a F.M.-nek adja vissza a Mezőgazdasági Múzeum céljaira. Az értekezlet egyben felhívja a F.M.-et, hogy a rendelkezésére álló beruházási keret terhére mielőbb gondoskodjék az épület állagának biztosításáról.

Mielőtt azonban ennek a határozatnak megfelelően a "KÖZELBIZ" végzése a Múzeum visszahelyezéséről megszülethetett volna, ismét új igénylő támadt az Országos Természettudományi Múzeum Növénytára személyében, mely intézmény a Tud. Akadémia épületéből való kiköltöztetés miatt éppen otthont keresett a maga számára.

A Mezőgazdasági Múzeum minden tiltakozása ellenére a "KÖZELBIZ" a renaissance épület emeletét és földszintjének egy részét 1951.II.15.268/719/1951.sz.határozattal kiutalta a Növénytárnak, ismét hosszú időre gátat szabván ezzel a Mezőgazdasági Múzeum végleges újjáépítése elé.

Mielőtt azonban a Növénytár a részére kijelölt épületbe beköltözhetett volna, átmenetileg - a május 1-i ünnepekkel kapcsolatban, - még a honvédség vette igénybe az épület szabadon álló helyiségeit.

A Növénytár az ámult tavasz és nyár folyamán fokozatosan be is költözött /1951.IV.12-től IX.30-ig/ a számára kijelölt helyiségekbe, melyeknek megfelelő átalakítását és karbantételét utólagosan jelenleg is végezteti.

A Növénytár elhelyezésével kapcsolatos eldöntetlen kérdések miatt a "KÖZELBIZ" kiutaló határozatát, mellyel a Vajdahunyad épületcsoportot végérvényesen a Múzeumnak juttatja vissza, csak 1951. október hó 9-én 268/954/1951.sz.alatt kapja meg a z Intézet, az alábbi megszorítással.:

"hogy megállapodása értelmében a Növénytár jelenleg használt, illetve a megállapodás szerinti helyiségek további birtokában marad."

Építkezések:

Miután a "KÖZELBIZ" ily irányú döntése már eleve nyilvánvaló volt és mivel a tervezett kiállítások és állagbiztosítások egyébként is mulhatatlanul szükségessé tették, bizo-

nyos karbantartási építkezések elvégzését, így a gótikus épületben lévő kiállítási termek tatarozási munkáit, - melyeket részben még 1950. évben kezdtünk meg, - 1951. évben folytattuk és mintegy 850 m² területű és 6500 m³ légterű és a mellékelt vázrajz "B" épületének földszinti és emeleti helyiségeit a szükséges kőműves, szobrász, épületasztalos, villanszerelő, lakatos, vízvezetékszerelő, üvegezõ és festõ, mázóló munkák kivitelezésével kiállításra alkalmassá tettük.

Az épület legjellegzetesebb részét képezõ u.n. "Nyebójsza-torony" két egymásfeletti helyiségét a hal és nádgazdálkodási osztályok kiállításra nem került anyaga elhelyezésére, illetve raktározására hozattuk rendbe.

A renaissance épület alagsori részét megtisztítva az ostrom, továbbá uttoróépítkezés törmelékanyagától, ajtókat vágva, falakat huzva, részben átépítettük úgy, hogy jelenleg a Növénytárnak átengedett, volt faipari mûhely és raktár mellett a helyrehozott folyosóról nyíló kettõ helyiségbõl álló preparációs laboratórium kapott tökéletes elhelyezést. Ugyancsak igen megfelelõ elhelyezést s egy-egy anyagraktárt kaptak a faipari és mechanikai mûhelyek is. A helyiségek ilyen átcsoportosításával tulajdonképpen az épületnek a Gazda-mozgáalom szellemében való tökéletesebb kihasználását biztosítottuk mivel a fentebb már jelzett és az épület fennállása óta mindig használaton kívül álló torony részekben 2 tágas, míg az ugyancsak kihasználatlan alagsori részben a mûhelyek jobb elhelyezése mellett is még szintén 2 tágas muzeumi anyagraktárt kaptunk. Átépítettük az alagsori részbe vezetõ, idõk során elkorhadt falépcsõket is, beton lépcsõket csináltatva helyettük. A munkák egy része házilag készült, nagyobb részét azonban kőműves, víz-és villanszerelő és üveges iparosok, illetve vállalatok kivitelezték.

A renaissance épületrész fél-emeletén két helyiség rendezését kezdtük meg, ahol a Múzeum fotolaboratoriuma nyer elhelyezést.

Felsorolt és egyéb kisebb állagmegõvõ és javítási, kar -

bentartási munkákra az év folyamán összesen 64.926.51 Ft-ot fizettünk ki.

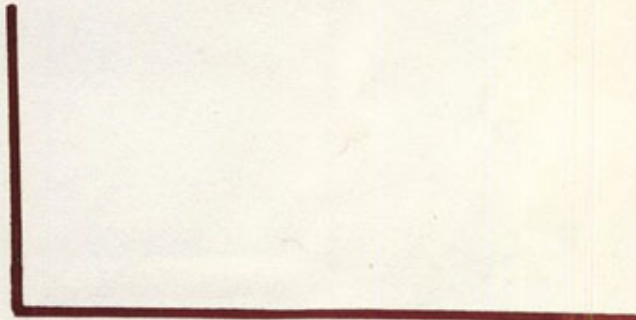
A beruházások keretében előtervezési munkákra 50.000.-Ft-ot, állagmegóvó munkákra pedig 100.000.-Ft-ot kaptunk; ezen munkák sajnos csak decemberben indultak meg.

Kiállítások:

A fennálló sok nehézség ellenére a Múzeum fizikai és értelmiségi dolgozói egyaránt töretlen lelkesedéssel készültek az év 2 sulyponti témájának, az erdészeti valamint a hal- és nádgazdálkodási kiállításnak előkészítésére és megoldására.

Az Intézetben fennálló és komolyan átérzett öntudatos munkafegyelemnek bizonyítéka, hogy a meglévő és munkaközben még sok irányból jelentkező gátló és nehezítő körülmények ellenére a kitűzött feladatokat a felajánlott határidőre teljesítettük.

Ez - létszámviszonyainkat figyelembevéve - a munkának olyan megszervezése mellett történhetett csak meg, ahol a legfelsőbb irányítást éppen úgy, mint a fizikai és szellemi dolgozók összeségét ugyanaz az eszme hatotta át, mely azután a munkában biztosította a szoros együttműködést, az azonos célért a minél szebb és minél tökéletesebb kiállításért.

Ezt a jó együttműködést mutatja az erdészet és halászati kiállítás megrendezése alkalmával kifejtett munkateljesítmény, amikor a kis létszámra való tekintettel az állandó személyzet munkaóráit a hivatalos időn túl kellett felemelni.

VI. hóban átlag120 %-ot
 VII. " "520 %-ot
 VIII. " 3 hét átlagában VIII.20-ig960 %-ot
 teljesítettek.

Ha a fenti kimutatást figyelembe vesszük, akkor azt látjuk, hogy a munkateljesítmény, a teljesített órák száma alapján július hóban, az előző hónapoknak mintegy négyszeresét közelítette meg, augusztus hóban a kiállítás megnyitásának közeledtével pedig a kilencszeresére emelkedett. Különösen érdekes képet nyújt az augusztus 1-20-ig terjedő időszak. Az első két hét 420 órájával szemben, az utolsó héten 540 órával többet dolgoztak a megállapított időn túl a dolgozók. A kiállítások sajátos természete alapján u.i.ennél a munkánál /a termelő munkától eltérően/ a folyton erősödő tempó a helyes munkamódszer.

PC ✓

PC ✓

PC ✓

Erdőgazdasági kiállítás.

A Mezőgazdasági Múzeum erdőgazdasági osztályának kiállítása dr. Torday Ervin kutatónak a F.M. erdészeti főosztálya által előzetesen jóváhagyott tervei alapján Radó Gábor erdőmérnök közreműködésével készült. A terv összeállítása a szakirodalom megfelelő tanulmányozása után, a dialektikus fejlődés figyelembevételével történt. A tervet kivitelezés előtt részleteiben is letárgyaltuk gyakorlati szakemberekkel és a megfelelő szakintézményekkel, akikkel a munka során is állandó kapcsolatot tartottunk fenn.

A terv alapján a kiállítási helyiségek karbatételének műszaki feladatai mellett a kiállítási anyag kiválasztása volt egyik alapvető kezdeti feladat. Ezt kisrészben a megmaradt anyag megfelelő részének felhasználásával, illetve átalakításával, legnagyobb részben azonban új anyag gyűjtésével, illetőleg elkészítésével oldottuk meg. Ennek érdekében az Erdőközpont segítségével, az erdőgazdasági egyesülések vonalán egy gyűjtő szervezetet alakítottunk ki.

A kiállítási anyag szemléletesebbé tétele érdekében, a művészi megjelenítés legváltozatosabb eszközeit, mint: festmények, képek, modellek, diorámák, szobrok stb. vettük igénybe.

A fejlődés dialektikus bemutatása mellett az erdő kulturájának az időjárásra, a talaj életére, a mezőgazdaság termelékenységére és a dolgozó társadalom egészségére gyakorolt hatását hangsúlyozzuk ki. Igyekeztünk az erdőgazdálkodás problémáit is a modern természettudományosság szelleme szerint feltárni.

A tudományosan előkészített és összegyűjtött anyag kiállítási munkája július hó elején vette kezdetét és a Múzeum dolgozói megfeszített versenymunkájának eredményeként, az Alkotmány ünnepére készült el, minden külön pénzügyi támogatás nélkül, a költségvetés terhére.

A kiállítás előkészítésének egy-egy részletét az alábbi képek mutatják be:

X

Az Erdőgazdálkodási kiállítás 5 teremben, az alábbi főcsoportok keretében nyert elhelyezést:

1. Erdészeti őstörténet, az őserdőtől a mai erdőgazdálkodásig. /I.terem/
2. Az erdő alkotóelemei. /II.terem/
3. Erdőművelés. /erdősítés, fásítás/ /III.terem/
4. Erdőápolás. /IV.terem/
5. Erdővédelem. " "
6. Erdőhasználat. /V.terem/

Az 1.csoport keretében a Villjamszi talajkifejlődési elméletre támaszkodva szemléltető diorámák és hatásos olajfestmények tárják a néző elé az őserdő, a vadászat és halászat, az állattenyésztés és a földművelés korait, továbbá a mezőgazdálkodással hátraszorított és rablógazdasággal kiszorított erdőt.

A következő csoportokat az élenjáró szovjet erdőgazdaságot bemutató kitűnő képek vezetik be, mintegy példaképekül a korszerű erdőgazdaságnak.

A 2.csoportban az erdő termőhelyét, az erdei fákat és cserjéket, szárazkészítmények és természetű képek szemléltetik, a fás növények belső és külső szerkezetét és életjelenségeit könnyen érthető diagrammok, célszerű kivitelű, áttekinthető vázlatos rajzok érzékeltetik.

A növényi élet biológiájának és bonyolult technikai felépítésének eme szemléletes bemutatása felett valóban helyesen van elhelyezve a következő micsurini idézet:

"Életem áhitott vágya mindig az volt, hogy lássam, hogy az emberek a növények előtt is ugyanolyan visszafojtott lélekzettel álljanak meg, mint egy tökéletes traktor, soha nem látott arató-cséplőgép, ismeretlen repülőgép, vagy valamilyen új, még szokatlan gépezet ismeretlen szerkezete előtt."

A 3.csoport képezi a kiállítás sulypontját, lévén az erdőművelés hivatott hazánk kedvezőtlen erdőszültségének megjavítására. Feladata a szocialista erdőgazdálkodás két legnehezebb de egyuttal legszebb feladata, az erdők, /főleg a ronított erdők kezelése, a gazdaságilag másképpen nem hasznosítha-

tó területek fásítással való megjavítása és a helyi éghajlati viszonyok átalakítása.

Az erdőművelés alapvető feladatai közé tartozik a talajnak legmegfelelőbb fafajta kiválasztása, megtelepítése, ápolása és felnevelése.

A fásítások feladata a szikes, futóhomokos, kopár és vizmosásos, valamint a láp és tőzeg területek megjavítása és befásítása.

A környezet éghajlatának kedvező átalakítását a mezővédő erdősávok telepítése biztosítja.

Az erdőművelés körében ismertetjük tehát meg a látogatókat az erdősités anyagával, az erdei magvakkal, gyűjtésükkel, vetésre való előkészítésükkel, a magpergetéssel, a csemeteneveléssel, a mesterséges erdősitéssel kapcsolatos problémákkal és azok megoldásával. Itt kerülnek bemutatásra a különleges területek fásításai, mint az Alföld fásítása, a kopárfásítás, vizmosásos, földomlásos és kőgörgeteges területek javítása, futóhomok megkötése, szikes láp és tőzegterületek javítása, illetve fásítása, továbbá, a különös rendeltetésű/gazdasági/ fásítások, mint a szocialista természetátalakító munka egyes fázisai. Ez utóbbi probléma megoldását rendkívül egyszerű dioráma vetíti a néző elé, mely egy mezővédő erdősávokkal átszótt képzeletbeli táj képét nyújtja.

A 4.csoport az erdőápolás körében a fiatalosok ápolását, a szakszerű tisztításokat, a minőségi és felszabadító gyéritések alkalmazásának módját és a nyesések kivitelét ábrázolja.

Az 5.csoport az erdővédelem tárgykörébe tartozó gazdag gyűjteményeket, számos kitűnő képet és egy hatásos diorámát mutat be, amelyek a kapcsolatos problémák szemléletes feltárását és megoldásuk módját tudományosan, mindamellett világosan szemléltetik.

A 6.csoportban kiállított anyag korántsem meríti ki az erdőhasználat rendkívül gazdag témakörét.

A fatermelés, szállítás, feldolgozás, felhasználás, az erdei melléktermékek, mint egyéb használatok tárgyköre annyira, szinte kimeríthetetlenül gazdag, hogy ebből tér és idő

szűke miatt csak izelítőt adhattunk. Alapelveként tartottuk ugyanis szemelőtt, hogy az erdőgazdálkodás egyes fázisait sorrendiség alapján, amellet a rendelkezésre álló térnek megfelelően teljesen kimerítve mutassuk be. Ezért az erdőhasználatot, mint az erdőgazdálkodás sorrendileg, illetve időrendileg utolsó fázisát most csak a fennmaradó korlátozott térnek megfelelő terjedelemben munkálhattuk ki. Ennek a csoportnak további kiépítése az 1952.évi tervünk egyik feladata.

Különös figyelemmel voltunk arra, hogy tudományos alapon bár, de az érdeklődést felkeltő bemutatásban, világosan, megfoghatóan szemléltessük a problémákat, kiemelve a típuseseteket, mellőzve a felesleges és a kellő áttekintést zavaró részleteket. Szemelőtt kívántuk tartani azt az elvet, hogy a kiállítás hasznára válják a szakmai továbbképzéshez utmutatást kereső szakembernek is, de legfőként azt, hogy a szocializmust építő dolgozók tömegében a népgazdaság erdőgazdálkodási szektorának problémái iránti érdeklődését felkeltsük és ébren tartsuk. Az erdő ma fennálló problémáinak feltárása mellett híven a kiállítás címfeliratához az őstörténetet vázoljuk.

"Elmult százezerévek ködös messzeségében az ősembert az erdő táplálta, az erdő védte s megmaradását csak az erdő biztosította. Tanyája az erdei barlang, búvóhelye az ősfák odvai és menedéke a fák koronái voltak. Élelmét és később ruházatát is az erdő vadjai adták, s az erdei méz, gomba, gyökér, gyümölcs, madártojás, mind bőkezűen szolgálták az embert, aki csak csoportosan és már fegyveresen merészkedett ki a füves síkságok oltalom nélküli térségeibe.

Első fegyverei a csont és a kő mellett mind fából voltak. Első szigonya, nyíla, dárdája, kunyhója fából készült és a villám sujtotta, lánggal lobogó fa félelmes, de kívánatos fénye és melege indította el barlangi őstűnket az első megfogható természeti erő, a tűz meghódítására. Közben százezer évek peregnék le. Megszelidített állatait már erdőtisztásokon legelteti és ha nem elég a legelő, leégeti az erdőt állatai kedvéért. Az ember irtani kezdi az erdőt. Fa kell az első tutajhoz, csónakhoz és sokkal később a tengerjáró hajóhoz is, melynek kedvéért hegyoldalakat tarolt le. Ekkor még sok volt az erdő, de már szorult vissza a lakatlan hegyek közé, ahol nem kellett még a hely a földművelő ember ekéjének."

Az erdőgazdasági kiállításról az alábbiakban két fényképet mutatunk be:

Hal-és nádgazdálkodás.

A Múzeum halászati osztályának munkája Khin Antal és Potzta Imre kutatók közreműködésével, előzetesen elkészített és a F.M. halászati osztályának bemutatott terv alapján március havában indult meg. Első teendő volt a rendelkezésre álló muzeumi térnek megfelelő kiállítási anyag kiszemelése. Evégből a háborus viszonyok miatt nagyrészt elpusztult Múzeum anyagából kiválogattuk a célnak megfelelőt s utána megkezdtek a szükséges új anyag összegyűjtését.

Felvettük tehát a kapcsolatot a tudományos eszmecsere végett a megfelelő szakkörökkel az egyes múzeumokkal és a nagy halászati üzemek dolgozóival, kiszállásokat tettünk vidékre, amint azt a munka üteme megkövetelte, a részletes terv kívánalmai szerint.

Az anyagot két főcsoportra tagoltuk, anélkül, hogy mereven elválasztottuk volna egymástól./Népies és üzemi halászat/.

Igy a fejlődés menetének megfelelően történelmi materializmus szellemében mutatjuk be a hal és az ember viszonyát az idők kezdetétől, s a magyar halászat megindulását a népies elemek útján a mai üzemi halászatig való elérésig.

Ezt a tartalmat a tudomány mai színvonalának megfelelően tárja a kiállítás a néző elé, de mindig ügyelve a világos és közérthető előadási mód vezető szempontjaira, hogy az előadás túlterhelte sehol se váljék, de tanulni kívánó közönségnek alapos ismeretet nyújtson a magyar halászat múltjáról és jelenéről.

Az egész halászatot ezért tudományos csoportokba foglalva kapja a szemlélő olyképp, hogy a kiállított tárgyakból lehetőleg egy-egy típus van feltüntetve. A hozzávaló magyarázatot rövid, szabatos szövegek, eredeti fényképfelvételek, szakszerűen készült rajzok, festmények, modellek, diorámák kísérik.

Itt nagy gondot fordítottunk arra is, hogy a szakszerűség mellett az izlés követelményeit se tévesszük szemelőli és művészi megoldásra is törekedtünk, ahol erre alkalom kínálkozott. Pl. a népies halászatnál egy tiszai halásztanya diórámaszerű-

felépítésben, a valóság lehető megközelítésével fogja össze a halászat ethnográfikus anyagát, s teszi élővé az egészet.

Az üzemi halászatnál pedig a tógazdaságok/körtöltéses és völgyzárógátas/ és a balatoni nyári-és téli halászat gazdasági jelentősége modellek útján hívja fel magára elsősorban a figyelmet és egységbe kapcsolja főbb halaink tenyésztését a halászat biológiai részével. Ide kapcsolódik szervesen a nád-gazdálkodás is, mely egy préselt nádlemezekből /solomit/felépített nádház körül mutatja be a nádgazdálkodás jelentőségét. A ház belső terében jólsikerült dioráma a nádas madárvilágának bemutatásával visszatér a halászathoz, a halak madárellenségeit mutatva be. Ujtitásszerűen kapcsolódnak ehez az u.n. "Száraz akváriumok," főbb halaink bemutatására.

Igen hangsúlyos része a halászati kiállításnak a viza történeti bemutatása. A magyar Dunának ez az egykor gyakori óriása ma már nálunk ritka vendég, de nemcsak multjánál fogva érdemel nagy figyelmet. Érdemes foglalkozni vele ma is, mert a halgazdálkodásban újabb, a multat megközelítő szerepet vihet, ha sikerülne megoldani az utat, mely lehetővé tenné, hogy a magyar Dunának ismét gyakori vándora, vagy állandó hala lehetne. Ezért fordítottunk kiváló gondot magyar multjának felvázolására, a megközelíthető főbb történeti emlékek pontos összegyűjtése alapján s úgy mutatjuk be, ahogy eddig sem tudományos munka, sem magyar muzeum még nem tette. Ebben látjuk ennek gyakorlati jelentőségét.

A Muzeum elsőrendű feladatának tekintjük az összes ma még fellelhető halászati tárgyak, eszközök, összegyűjtését. Ennek szükségességét a magyar halászat multja követeli egyrészt mert egy lassan elmerülő világ kulturális és gazdasági emléke, másrészt gyakorlati értéke is van. A magyar halászat így megőrzött anyagában az egyes vidékek megváltozott vízviszonyaihoz olyan eszközöket is talál a halászember, melyeket eddig nem ismert, mivel ott nem voltak használatosak, s a muzeumban könnyen hozzájuk férhet.

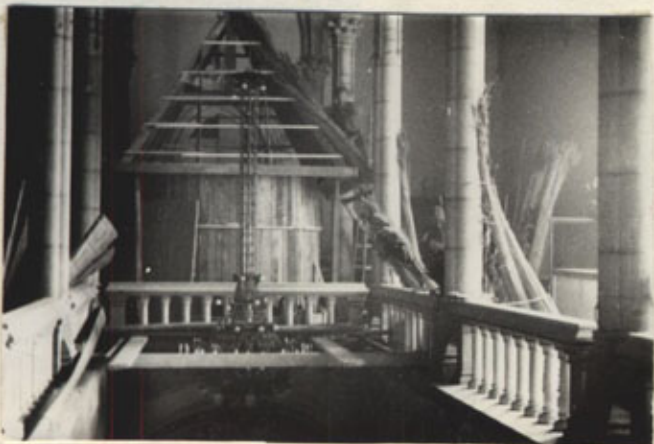
Alábbi képek a halászati kiállítás előkészítését mutatják be.

9x9

x

Munkánkban mindenütt a végső cél mellett a takarékoság elve volt irányadó, így sikerült elérni azt, hogy a kiállított tárgyakról: különösen a halászati eszközöknél és a készítményeknél több ezer forintra rugó megtakarítást értünk el, nemcsak a megmaradt régi anyag olcsó kijavításával, hanem más muzeumokból, ott fel nem használt tárgyak megszerzése által is.

Nehézségek munkánkban, a rendelkezésre álló tér szűk volta miatt állottak ugyan elő, melyek csak az anyag összébbvonásával voltak megoldható-k, de az így mutatkozó hiányok az Ötéves Terv keretében kiküszöbölhetők lesznek.

Alábbi képek a halászati kiállitásból mutatnak be részleteket.

Kisegítő üzemek:

A muzeum kisegítő üzemei jelentős gazdasági és erkölcsi tényezőnek bizonyultak a Muzeum munkájában, mert ezeknek üzemben tartása egyrészt lényegesen csökkentette főképp a kiállítással kapcsolatos kiadásokat, másrészt az ott dolgozók megértve a Muzeum tudományos és népgazdasági jelentőségét öntudatos munkával szinte összenőve az egyes részfeladatokkal, oly magasfoku minőségi teljesítményt nyújtottak, ami kívülálló foglalkoztatásával nem lett volna elérhető. A heti tervmegbeszélések erősen javították a munkafegyelmet és lelkesedést. Minden üzem az adott viszonyokhoz képest 100 %-ig eleget tett a vele szemben fennálló követelményeknek, valamint az országos anyag és időtakarékosági mozgalomnak.

Ha sorravesszük az Intézet egyes kisegítő üzemeit, akkor elsősorban a művészeti és restaurációs műterem munkája érdemel említést.

Művészeti és restaurációs műterem.

A művészeti munkákat az 1950-ben megnyitott vadgazdálkodási kiállítás készítésekor alkalomszerűen foglalkoztatott művészekkel kellett elvégeztetni, ami igen nagy költségtöbblettel járt. Ennek tanulsága alapján szerveztük meg a házi művészeti és restaurációs műtermünket, mely 1951. április végén kezdte meg működését az erdészeti és halászati kiállítással kapcsolatban. Tevékenysége főképp festési munkákban, de igen nagy számban muzeális értékű gipsz, fa és egyéb anyagok restaurálásából állott. A házi műterem igen nagy anyagmegtakarításokat is tett lehetővé.

Molnár Zoltán és Bárkay János művészek közreműködésével fenntartott üzem termelékenysége az elmúlt év folyamán igen nagyfoku volt. Az elkészített összes festményterület 155 m²-t tesz ki, ebből 97.5 m² olajfestmény, 38 m² falfestés és 19.5 m² pedig táblák, feliratok és temperafestmények.

A kiállítás legfőbb előkészítő szakaszában az Intézet állandó művészei mellett, még külső festőket, feliratkészítőket és modellezőket is kellett foglalkoztatnunk.

Az alábbi képek a festők és modellezők munkájáról készültek:

Preparációs laboratórium.

A múlt év elején még teljesen elhanyagolt állapotban, egy ideiglenes asztalosműhelyben volt elhelyezve, minden butorzat és berendezés nélkül. Ezt az elhanyagolt helyiséget házilag kimeszeltük, ablakait beüvegeztük és régi romos butorzattal szereltük fel. A meglévő néhány rossz, hasznavehetetlen szerszám helyett a felmerült munkákhoz mértén szereztünk be folytatólagosan újabb szerszámokat és edényféléket.

A kiállítások nagy munkája után a preparációs laboratórium átszervezésére is sor került és kevés befektetéssel, de annál több munkával felajánlasként újjászerveztük és korszerűen, modernül felszereltük és berendeztük.

Jelenleg a preparációs laboratórium két modernül berendezett helyiségből áll. Butorzatát mind rombutorokból alakítottuk át házilag. Az év végére már jól felszerelt szerszámokkal, vegyszerekkel ellátott laboratórium áll az Intézet rendelkezésére. Bátran állithatjuk, hogy az országban eddig ismert preparációs műhelyek között páratlan, ahol úgy nagy, mint kisemlős továbbá madarak kitömése, hal és egyéb bonctani készítmények, növények, nedves és száraz preparálását és minden más muzeumi preparációs munkákat jól el lehet végezni.

Sebeházi István időszakai főoglalkozású munkaerőként alkalmazott vezető mellett ebben az üzemben dolgozik még Káldy István szakmunkás is, ki mint asztalos került az Intézethez de mint a preparációs munkához nagy érzéket mutató fiatal kádert, az év folyamán M.M.O.K. által rendezett preparátorképző tanfolyamra küldött az Intézet.

A laboratórium 1951. évi teljesítménye 2 új dioráma /erdészetre káros madarak, halászatra káros madarak/ 3 dioráma és 2 modell javítás, 1 halásztanyát ábrázoló élőkép és 2 száraz halakvárium természetű kiképzése 13 db. hal, 30 db. különféle madár preparálása, 163 db. folyadék preparátum, 50 db. száraz preparátum, 70 db. rovarbiológiai készítmény, 64 db. régi madár és 42 db. különböző állatfej és csoport tisztítása és javítása. A fent felsorolt preparátumok elkészítése és ja-

vitása vállalati, illetve külső preparátorok által készítve körülbelül 36.000 Ft-ba került volna, ezzel szemben ennek házilag való elkészítése a nyaggal együtt 15.900 Ft-ba került, ami mintegy 20.100 Ft.megtakarítást jelentett.

Alábbi fényképek a preparációs laboratóriumban folyó munkákat ábrázolják.

Faipari műhely.

Faipari műhelyünket az 1950. év folyamán a régi alapokon szerveztük meg, mely még magán viseli az elmúlt évek mostoha állapotainak nyomait. Ennek ellenére mégis nagy teljesítmény volt elérhető vele. Igen sok roncsdeszka és gerenda anyag, továbbá selejtes falemez és apró darabokra tört léc felhasználását tette ez a műhely lehetővé. Ezek az anyagok annyira selejtesek voltak, hogy a kisegítésre hívott asztalos iparosok nem voltak hajlandók ezzel az anyaggal dolgozni. A házi műhely dolgozói, Csabai György műhelyvezető és Reich József ideiglenes kisegítő azonban időt és fáradságot nem kímélve, mégis bedolgozták ezen selejtet a kiállítási anyagba.

A szűkreszabott költségvetési keret folytán ez évben nem volt megvalósítható a műhely gépi berendezése, így csak néhány kézi eszközt pótolunk. A szalagfűrész és gépgyalu hiánya következtében a munkautem nem volt oly mértékben emelhető ahogyan a Múzeum fejlődése azt megkívánta volna. Az asztalos műhely fejlesztése az Intézet további tervei közé tartozik.

A fényképek az asztalosműhely munkáját mutatják be.

Mechanikai műhely.

Szerencsésebb helyzetben volt 1951-ben mechanikai műhelyünk. A muzeumnak április hóban sikerült egy nagyobb, jókarban lévő 78 db-ból álló műhelyrészleget vennie, 4000 Ft. értékben. Ennek következtében az eddigi kisebb munkáktól eltérően nagyobb munkák is folytathatók voltak. A beszerzett gépek hasznosításával az elmúlt évben 2000 Ft. értékű munkát dolgozott fel, így a beszerzési ár 50 %-ban már törlesztődött. Ennek a műhelynek fenntartása komoly gazdasági segítséget nyújt a Muzeumnak.

A mechanikai üzem vezetésével megbízott Iványi József ügyessége és sokoldalúsága a műhely hasznosításának kiszélesítését is lehetővé tette úgy, hogy ma ez a műhely látja el az egész épület víz, villany és lakatosipari karbantartását is.

A képek a mechanikai műhely munkájáról készültek.

Fotolaboratórium.

A fotolaboratórium a felszabadulás előtti időben a Múzeum egyik legfontosabb kiegészítő üzeme volt. A háborus események, valamint az előljáróban már ismertetett háboru utáni időszak egyéb okai teljesen kifosztottá tették a laboratóriumot, olyannyira, hogy abban a legegyszerűbb fotómunka elvégzése is lehetetlen volt.

Mivel megfelelő fotolaboratórium nem állt az Intézet rendelkezésére, kénytelen volt a Múzeum a kiállítással kapcsolatos fényképeket és nagyításokat külső intézményekkel készíttetni, illetve vásárolni, ami hasonlíthatatlanul nagyobb költséget jelentett, mint amibe a laboratórium fenntartása került volna.

A rendelkezésünkre álló költségvetési kereten belül ezért elhatároztuk egy új fotolaboratórium megszervezését és felállítását. Ez a munka meglehetősen előre is haladt, de természetesen az 1951.évi munkánkat, mivel szervezéséhez főleg a kiállítások megnyitása után kezdtünk hozzá, már nem tudta segíteni.

A laboratórium előzetes szervezési munkálatait, mivel az Intézetnek az elmúlt év folyamán még nem volt fotóipari szakembere, Potzta Imre tud.kutató irányította.

A kisegítő üzemek működésének akadályai:

A műhelyek és egyéb üzemek működésében nagy akadályt jelentett a Múzeum renaissance épületébe telepített Országos Növénytár építkezése. Ugyanis műhelyeink nagyrésze az említett épületcsoport alagsorában van, így a Növénytár által folytatott, főleg fűtési és vízvezeték-szerelési munkák, melyek a műhelyeinken keresztül vezetnek, állandóan gátolták az ottlévő műhelyek újjáépítését és tevékenységét.

A Mezőgazdasági Múzeum látogatottsága:

Év	Nyitva lévő osztályok száma.	Látogatói napok száma.	Látogatók száma.	Múzeum látogatók napi átlaga.	Osztályok napi látogatottsági átlaga.
1942	25	305	84.749	277.86	11.11
1943	25	303	59.530	196.47	7.86
1950	2	79	11.158	141.24	70.62
1951	4	255	74.972	294.00	73.50

A Múzeum személyzeti létszáma.

A Múzeum személyzeti létszáma az 1949. évi költségvetési előirányzat szerint 24 fő volt, mely évközben teljesen lecsökkentetett, végül is az év végén 10 főben állapított meg. 1950. évben a személyzeti létszám 11 főre, majd 1951. évben, amint a mellékelt költségvetési előirányzat 11. oldalán is látható 13 főre emelkedett, év végére azonban a könyvtárosi állás az Országos Mezőgazdasági Könyvtár részére történt átvitele folytán 12 főre csökkent.

1951. december végén a Múzeumban állandó főfoglalkozásúakként a következők dolgoztak:

- 1./S. Szabó Ferenc főigazgató,
- 2./Pekáry Lénárd főelőadó,
- 3./Potzta Imre tudományos kutató,
- 4./Molnár Zoltán tudományos segédkutató,
- 5./Gál István főkönyvelő,
- 6./Bárkay Imre tudományos munkaező,
- 7./Válint Erzsébet " "

- 60
- 8./Borbás Sándor hivatalsegéd bizalmi bosztásban,
 - 9./Csöndes Jenő hivatalsegéd,
 - 10./Szücs Gyula "
 - 11./Pápai István szakmunkás és
 - 12./Káldi István "

A 12 l.alrovat terhére az év folyamán Torday Ervin dr. és Radó Gábor erdőmérnököket, Khin Antal halászati és Széchenyi Zsigmond vadászati szakértőket foglalkoztattuk több kisegítő teremőr, egyéb kisegítő és napszámbéressel együtt.

Kiküldetések:

10 fő összesen 49 alkalommal szállt ki, összesen 117 napot eltöltve. A kapcsolatos utiköltség 6.36917 Ft. volt.

1951.évi ügyforgalom.

Iktatott ügydarabok száma - köztük 12 dossziéval - 610 darab volt az év folyamán; A 12 dosszié számai alatt 871 ügyet intéztünk el, összes ügyiratforgalma tehát a Muzeumnak ez évben: 1.469 darab volt.

A munkát akadályozó nehézségek:

A kérdést mindjárt feltevésénél két részre kell osztani: Régebbi és újabb akadályokra.

A beszámoló szerinti távolabbi időszakban a Muzéum új-jáépítésének legfőbb akadályát az Intézet léte és elhelyezése körül uralkodó nagy bizonytalanság képezte.

Ujabbban amióta ezek a problémák többé már nem léteznek, szakmai, pénzügyi, személyzeti és bürokratikus kérdések nehezítik a munkát.

Szakmai nehézségek között elsősorban az előre látott és előre nem látott nehézségekből adódó munkaszervezési hibáink és tévedéseink jelentenek zavart a munkában. Ugyancsak mint belső nehézség akadályozza a munkát a szakkádereknek az eddigi munkájuktól eltérő munkába való bevezetés és átnevelés nehézsége.

Pénzügyi vonalon különösen az épület helyrehozásának vo-

61

nalán mutatkoznak nagyobb nehézségek, de az anyag nagymérvű pusztulása miatt az egyéb beruházási hitelek és a költségvetési keret feladataihoz képest erősen megszorított összege igen erősen határt szab az újjáépítés lendületének.

Személyzeti vonatkozásban egyrészt a rendkívül alacsony létszám az, melynek nehézségeit az Intézetnek állandóan le kell győznie. Az Intézet létszáma sem a régmúltban, amikor pedig ugyyszólván csak fenntartó munkák folytak, sem az 1945-48-ig terjedő időben, amikor pedig kellő ütemű újjáépítés nem folyt, nem volt oly kicsiny, mint ma. A régi 25-30 fős létszámmal szemben 1951. évi létszámunk 13 főből állott, de az év végén ez is 12 főre apadt.

A személyzeti vonal másik nagy nehézsége még a megfelelő tudományos káderek hiánya.

Elhelyezési nehézségeink a fentebb már részletesen körülírt viszonyokból elsősorban a Növénytárnak az épületbe való behelyezéséből, másodsorban a Madártani Intézet által elfoglalt helyiségeknek a hiányából adódnak.

Különösen súlyos a Növénytár által támasztott akadály, melynek elhárítása nélkül a következő évek folyamán a Múzeum további fejlesztése teljesen megbénulna.

A zavartalan munka további nagy akadály, a velünk kapcsolatos közhatósági szervek elsősorban azonban a felettes hatóságunk részéről még igen gyakran tapasztalható bürokratizmus és késedelmes ügyintézés.

Az elmúlt év folyamán több olyan előterjesztésünk volt, melynek elintézését indokolatlanul hosszú idő után sikerült csak kiharcolnunk.

Egy június hó 11-én felterjesztett ingatlan karbantartási póthitel kérelmet, mely egyben a kiállításra szolgáló termék rendbehozásával is kapcsolatban volt, pl. folyton halogató ígéretések mellett csak augusztus hó 13-ára, vagyis a kiállítás megnyitása előtt egy héttel /63 nap alatt/ intézett el az illetékes osztály.

Ugyancsak ehhez hasonlóan, de még ezt a szomorú csucs-eredményt is messze tulszárnyalta az 1951. aug. hó 30-án elindított aktánk, melyet az "illetékes szervek" 122 nap alatt intézték el.

Az ilyen késedelmes ügyintézés az intézeti életben nagy zökkenőket és így a munkában zavart és visszamaradást okoz.

Az Intézet dolgozóinak társadalmi munkája:

Az újjáépítő és tudományos munka mellett az Intézet dolgozói a kis létszám ellenére is tevékenyen vettek részt az év folyamán a legkülönbözőbb társadalmi munkákban.

Az Intézet Vezetője az Agrártudományi Egyesület tényleges szakosztályi dolgozója.

Potzta Imre muzeológus a Természettudományi Társulat népszerűsítő előadássorozatában előadóként működött közre.

Molnár Zoltán s. muzeológus vezetésével a Práter uccai Általános Fiuiskola Micsurin körének "Villjamszi brigádja" Intézetünkben készítette el egy fűves vetésforgóban kezelt termelő szövetkezet terepasztalát az iskola szertára részére.

Alábbi kép a brigád két tagjának munkaközben való irányításával készült.

Bárkay János tud.munkaerő a kiállítások és egyéb művészi események állandó megfigyelésével és ezeknek a muzeum dolgozói részére való tolmácsolásával vett részt a társadalmi munkában.

Az Intézet valamennyi dolgozója egész év folyamán önkéntes felajánlás és társadalmi munka keretében esetenként végezte a kiállítások bemutatását és a kiállítási vezetést.

A különböző ünnepi alkalmakra felajánlott munkánk eredményes teljesítéséért az év folyamán a központi versenybizottság részéről két ízben is elismerő dicséretben részesültünk.

Az Intézet jövő évi munkaterve:

Az eddig elért eredmények és a kormányzat részéről mind erősebben jelentkező megértés és támogatás mindig merészebbé és bátrabbá teszi a vezetőséget újabb terveinek megalkotásánál. Ezt az 1951.okt.hó 25-én tartott tervértekezleten le tárgyalt és elfogadott 1952.évi terveink igazolják.

Az elmúlt két év alatt Muzeumunkban mintegy 1500 m² területen újjáépített kiállításainkkal szemben az 1952.évi terveink szerint a felfutás tempóját odáig kell fokoznunk, hogy mintegy további 2500 m² területen tudjuk kiállításainkat helyreállítani az Intézet másirányú fejlesztése mellett.

Az 1952.évi terveink sulyponti témái:

- 1./ A halászlé kiállítás és tudományos gyűjtemény továbbfejlesztése.
- 2./ Az erdőgazdasági kiállítás és tudományos gyűjtemény továbbfejlesztése és a fa feldolgozásával kapcsolatos kiállítási osztály elkészítése.
- 3./ A vadgazdálkodási kiállítási osztály és tudományos gyűjtemény további fejlesztése.
- 4./ Az állattenyésztés minden ágára kiterjedő mintegy 2100 m² területű kiállítás megszervezése, megtervezése és elkészítése.

Jól tudjuk, hogy a fenti hatalmas tervünknek, melynek elvégzésével mi is hozzá akarunk járulni a magyar muzeológ-

64

gia és mezőgazdaságtudomány fejlesztéséhez, legfőbb alap és előfeltétele a világbéke. Ezért tudományos munkánk során éppen úgy, mint a múltban, a jövőben sem szününk meg szakadatlanul harcolni a békéért.

Budapest, 1952. január hó.

L. Halász
főigazgató.

MEZŐGAZDASÁGI MUSEUMI
KÖNYVTÁRA